Ազգ
Azg armenian daily
29 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1997 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 207 (1461)

Մոնրեալում կկառուցվի եղեռնին նվիրված հուշարձան

Մոնրեալի քաղաքապետ Պիեռ Բուրգը օրերս արտոնել է 1915 թ. Հայկական ցեղասպանության մեկուկես միլիոն նահատակների հիշատակին նվիրված հուշարձանի կառուցումը:

Քաղաքապետարանի նոր կազմը, որի անդամների մեջ հայկական ծագումով երեք պատգամավորներ են, իր համաձայնությունն է հայտնել հուշարձանի կառուցման վերաբերյալ Հայ դատի հանձնախմբի ներկայացրած առաջարկին, ըստ որի հայկական համայնքը կտրամադրի 100 հազար դոլար, իսկ քաղաքապետարանը համապատասխան վայր եւ 75 հազար դոլար:

1995 թ. քաղաքապետ Բուրգը մասնակցել էր հուշարձանի հիմնաքարի զետեղման արարողությանը, սակայն թուրքական կառավարության եւ Կանադայի պատգամավորների ճնշումներին ենթարկվելով հրաժարվել էր այդ ծրագրից:

The Montreal Gazette պարբերականի համաձայն, քաղաքապետը որոշել է իրագործել իր խոստումը հաջորդ ընտրությունների ընթացքում հայության քվեն ապահովելու նպատակով: «ԵՐԵՎԱՆ»

ԲԱՆԱՁԵՎ

ՀՌԱԿ-ը տնտեսության փրկությունը տեսնում է իրական շուկայական բարեփոխումների մեջ

Հոկտեմբերի 15-ին գումարված Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության հանրապետական 7-րդ պատգամավորական ժողովը (համագումար), ինչպես արդեն հայտնել ենք, ընդունեց բանաձեւեր Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական կացության մասին» եւ «Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման մասին»: Այսօր նույնությամբ տպում ենք դրանցից առաջինը, իսկ Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման մասին ՀՌԱԿ բանաձեւին ընթերցողը կարող է ծանոթանալ մեր առաջիկա համարում:

ՀՌԱԿ-ը պատմական նվաճում է համարում ինքնիշխան պետության հաստատումը եւ սկիզբ առած ժողովրդավարական եւ ազատական գործընթացները Հայաստանի Հանրապետությունում: Միաժամանակ, ընթացող համակարգային բարեփոխումները ՀՌԱԿ-ը գնահատում է ելնելով իրական արդյունքներից, որոնք էականորեն տարբերվում են հասարակության նախանշած նպատակներից:

ՀՌԱԿ-ը շուկայական բարեփոխումները համարում է միջոց սոցիալական նպատակների ապահովման համար եւ չարդարացված է գտնում հասարակության կրած զրկանքներն ու պետության կորուստները եւ մերժում է իշխանության փորձերը՝ դրանք որպես անցման շրջանի անխուսափելի տուրք ներկայացնելու: Տնտեսական համակարգի արտադրողականության կտրուկ նվազումը, արտադրության ծավալների աննախադեպ կրճատումը, բնակչության եկամուտների եւ կենսամակարդակի անկումը փաստարկում են, որ «բարեփոխումները» իրագործվել են առանց իրատեսական ծրագրերի ու ոչ արհեստավարժ կատարողների կողմից, իսկ բարձրագույն իշխանությունների ջանքերը իրավիճակը շտկելու ուղղությամբ անբավարար են եղել:

Ստեղծված կացությունից դուրս գալու միջոցը իրական շուկայական բարեփոխումներ են:

Բարեփոխումների առանցքային խնդիրների կատակցությամբ ՀՌԱԿ-ը արձանագրում է.

Տես # էջ 2

Հայ-ադրբեջանական պատերազմն Ամերիկան է շահում՝ գրում է ռուսական հանդեսը

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսաստանում լույս տեսնող «Էկսպերտ» հանդեսի 42-րդ համարում տպագրված «Հայ-ադրբեջանական պատերազմը Ամերիկան է շահում» հոդվածի հեղինակ Վլասովը բյուրիմացաբար պնդում է, թե ԼՂՀ նորընտիր նախագահը վերջերս ընդունել է, որ Ղարաբաղը մնալու է Ադրբեջանի կազմում: «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդման համաձայն, Վլասովն այն կարծիքն է հայտնել, թե Ադրբեջան-Թուրքիա խողովակաշարի մի հատվածը կարող է անցկացվել Հայաստանով: Ըստ նրա, ԱՄՆ-ն ճնշում է գործադրել Հայաստանի վրա՝ համոզելով ընդունել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման ԵԱՀԿ ծրագիրը:

ՔԱՐՈԶՉԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Ադրբեջանական հակահայ ֆիլմը մտնում է Մ. Նահանգներ

Ինչպես միջանկյալ հաղորդել էինք նախապես, ղարաբաղյան պատերազմի թեմաներով պատրաստված ադրբեջանական հակահայ ֆիլմը «Ֆարյադ» («Ողբ»), որը մուտք է գործել Մ. Նահանգներ եւ շատ հավանական է, որ թուրք-ադրբեջանական լոբբիստական շրջանակների ջանքերով ցուցադրվի զանգվածային կերպով:

Ֆիլմի մասին հակիրճ տեղեկություններ է հաղորդում Մ. Նահանգներում ադրբեջանական հակահայ քարոզչության մեկ այլ հենակետ AZERBAIJAN INTERNATIONAL հանդեսի 1997 թ. աշնանային համարը (Կալիֆոռնիայում իբրեւ «անկախ» հանդես լույս տեսնող անգլերեն այդ հրատարակության մասին «Ազգը» տեղեկացրել է ճախապես): Ըստ հանդեսի տվյալների, ֆիլմը պատմում է հայերի հետ 1988-ից ի վեր մղվող պատերազմի մասին: Այնտեղ իրար են հակադրվում «արյունախում» հայ եւ «մարդասեր ու հայրենասեր» ազերի զինվորների կերպարները: Առաջինը վախազդեցիկ տեսքով հայ սպան, տեսարաններից մեկում ձեռքն է առնում խաղալիքը հրացան բռնած 5 տարեկան մի տղայի եւ ցույց տալով ադրբեջանցի պատանդներին ասում. «Տեսնո՞ւմ ես սրանց: Սրա քո թշնամիները: Դու պետք է սպանես նրանց, այլապես նրանք քեզ կսպանեն»:

Իսկ մեկ այլ տեսարանի մեջ ցույց է տրվում, թե հայերն ինչպես են կտտանքների ենթարկում ադրբեջանցի գերուն: Սակայն վերջինիս ցավը ոչ այնքան տանջանքներից է, որքան նրա աչքի առաջ բռնաբարվող եւ սպանվող ազերի աղջկա գալարումներից: Ու որպեսզի ցույց տրվի ադրբեջանցու «մարդասիրությունը», նույն ազերի զինվորը, երբ փորձում է վրեժխնդիր լինել լացկու հասիկով հրդեհելով իր մեկուսարանը, հրդեհի ծխերի միջից լսում է վերեւի հարկում լացող երեխայի ճիչը եւ, ինչ եք կարծում, աչքերում արտասուք է երեւում, քանի որ ակամա պատճառ է դառնալու երեխայի մահվան:

Միով բանիվ ըստ AZERBAIJAN INTERNATIONAL-ի նկարագրածի, բավական պրիմիտիվ մի ֆիլմ, որի գլխավոր ռեժիսորն է Ջեյհուն Միրզոեւը, իսկ հայ սպայի դերով հանդես է գալիս Մալիք Ղադաշովը:

ՃԳՆԱԺԱՄ

Ֆինանսական խուճապ համաշխարհային սակարաններում

Լոնդոնում առաջին ժամին 140 միլիարդ դոլարի կորուստ

28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Լոնդոնի ֆոնդային սակարանում խուճապ է սկսվել: Շուրջ 140 միլիարդ դոլար է կորսվել հոկտեմբերի 28-ի սակարկությունների առաջին ժամվա ընթացքում, ինչն աննախադեպ է 1975 թ. ֆինանսական համաշխարհային շուկայի ցնցումներից հետո:

«Էֆ Թի Էս Ի»-ի միացումար ինդեքսը իջել է ավելի քան 400 կետով: Բրոքերներն այսօր խոսում են Լոնդոնի ֆոնդային սակարանի անխուսափելի կործանման եւ սակարկությունների հնարավոր դադարեցման մասին:

Ցուցակի մեջ մտնող Մեծ Բրիտանիայի բոլոր 100 խոշորագույն ընկերությունները կորուստներ են կրում: Նրանց բաժնետոմսերը արագորեն արժեզրկվում են:

Այսօր վերստին բաժնետոմսերի փոխարժեքները ցած են սահել փաստորեն Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի բոլոր հիմնական ֆինանսական շուկաներում, ինչը ճապոնիայի կառավարությանն ստիպել է գործարար աշխարհին «հանգստություն պահպանելու» կոչ անել: Այսօր արտահերթ խորհրդակցություն է անցկացնում Սյանգանի (Հոնկոնգի) վարչակազմը, որի սակարանը մոտ է խուճապի:

Համաշխարհային ֆոնդային շուկայում իրադրությունը կտրուկ վատթարացել է երկուշաբթի օրը Նյու Յորքի սակարանում բաժնետոմսերի փոխարժեքների կործանարար անկումից հետո:

Այսօր սկսվել են արդյունաբերական զարգացած առաջատար երկրների կենտրոնական բանկերի ղեկավարների խորհրդատվական կոնսուլտացիաներ համաշխարհային ֆոնդային շուկայի ընդհանուր ճգնաժամի խորացումը կանխելու նպատակով: Բացառված չէ, որ կգումարվի նաեւ «ությակի» անդամ երկրների ֆինանսների նախարարների եւ կենտրոնական բանկերի ղեկավարների շտապ հանդիպում: Այս մասին հաղորդել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը՝ վկայակոչելով Եվրոպական Միության աղբյուրներ: Համաշխարհային ֆոնդային շուկայի կայունացման հարցը ներկայացված է նաեւ այժմ Լոնդոնում գտնվող Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ, ֆինանսների նախարար Անատոլի Չուբայսի բանակցությունների օրակարգում:

Ուկրաինան թեւ ու թիկունք Վրաստանին

ԹԲԻԼԻՍԻ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վրաստանի եւ Ուկրաինայի ղեկավարներ Էդուարդ Շեւարդնաձեն եւ Լեոնիդ Կուչման այսօր Թբիլիսիում հռչակագիր են ստորագրել երկու երկրների համագործակցության զարգացման մասին: Ուկրաինայի նախագահն այստեղ է գտնվում երկօրյա այցով: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, փաստաթղթում մասնավորապես ասված է, որ Ուկրաինան պատրաստ է անմիջական մասնակցություն ունենալ Աբխազիայում խաղաղ կարգավորման գործընթացին եւ ՄԱԿ-ի հովանու ներքո իր զորակազմն ուղարկել հակամարտության գոտում խաղաղարար գործողություններին մասնակցելու համար: Ուկրաինան նաեւ պատրաստ է օժանդակել Վրաստանի ռազմածովային ուժերի ստեղծման, նրա ծովային սահմանապահ ենթակառուցվածքի ծեւավորման գործընթացին: Այսօր երեկոյան Վրաստանի եւ Ուկրաինայի ներկայացուցիչները ստորագրել են յոթ միջկառավարական համաձայնագիր ու պայմանագիր:

■ *Ստեպաշինը հակազդելու է ծայրահեղականությանը: ՌԴ նախագահ Բորիս Ելցինը հրամանագիր է ստորագրել ՌԴ նախագահին առընթեր քաղաքական ծայրահեղականությանը հակազդող հանձնաժողով ստեղծելու մասին: Հանձնաժողովի նախագահ է նշանակվել արդարադատության նախարար Սերգեյ Ստեպաշինը* ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ

Պրիմակովը փոխում է երթուղին եւ Իսրայելի խնդրանքով վերադառնում Դամասկոս

ԹԵԼ ԱՎԻՎ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ռուսաստանի արտաքին գործերի նախարար Եվգենի Պրիմակովը Իսրայելի ղեկավարության խնդրանքով համաձայնել է փոխել Մերձավոր Արեւելքում իր ուղեւորության ծրագիրը: Պաղեստինի ինքնավարության ղեկավար Յասեր Արաֆաթի հետ բանակցությունների ավարտից հետո Ռուսաստանի նախարարը մտադրվել էր մեկնել Հորդանան: Սակայն Իսրայելի ղեկավարությունը նրան խնդրանքով դիմել է շտապ վերադառնալ Դամասկոս եւ հատուկ ուղերձ հանձնել Սիրիայի նախագահ Հաֆեզ Ասադին: Ուղերձում արտահայտված է Իսրայելի պատրաստակամությունը վերսկսելու հաշտության բանակցությունները Սիրիայի հետ, Լիբանանի տարածքից Իսրայելի հյուսիսի բնակավայրերի գնդակոծումներ թույլ չտալու սիրիացիների կողմից գործուն միջոցներ ձեռնարկելու դեպքում: «Հըզբոլլահ» կազմակերպությունը, ընդգծված է ուղերձում, գլխավոր սպառնալիքն է տարածաշրջանի իրադրության համար եւ հիմնական խոչընդոտը Իսրայելի ու Սիրիայի միջեւ բանակցային գործընթացի զարգացման համար:

ԲԱՆԱՁԵՎ

ՀՌԱԿ-ը տնտեսության փրկությունը տեսնում է իրական շուկայական բարեփոխումների մեջ

Սկիզբը էջ 1

Շուկայական համակարգի հիմքն ապահովող մասնավորեցման գործընթացը Հայաստանի Հանրապետությունում փոխարինվել է «սեփականաշնորհմամբ», որը արտադրական կարողությունների փոշիացման եւ անդառնալի կորստի հիմնական պատճառներից է։

ՀՌԱԿ բոլոր զգուշացումները, մասնավորապես՝

գյուղատնտեսության մեջ համատարած ապակոլեկտիվացման անթույլատրելիության,

իրական մասնավորեցումը «սեփականաշնորհմամբ»՝ ծառայաշնորհյալ տնօրենների նշանակմամբ նենգափոխելու,

«սեփականաշնորհման սերտիֆիկատների» կիրառման սկզբունքային սխալականության,

մասնավորեցման գլխավոր չափանիշը տնտեսական արդյունավետությունը համարելու անհրաժեշտության,

արտերկրյա վարկերի նպատակային օգտագործման վրա արդյունավետ վերահսկողություն սահմանելու, եւ այլ խնդիրների առնչությամբ անտեսվել են իշխանությունների կողմից։

Միաժամանակ ընդունելով ազատական տնտեսության առավելությունները, ՀՌԱԿ-ը բարեփոխումների սկզբից եւեթ մատնանշել է գործադիր իշխանության որդեգրած «նվազագույն կառավարության» սկզբունքի անհամապատասխանությունը անցման շրջանի պայմաններին ու խնդիրներին։ Կուսակցությունը համոզված է, որ նպատակային ինքնակարգավորվող շուկայական համակարգը առավել արդյունավետությամբ կարող է ձեւավորվել պետական իշխանության ամենաակտիվ մասնակցության միջոցով։ Ուստի եւ սկզբունքային փոփոխության կարիք ունի 1991 թ. դեկտեմբերից Միջազգային արժութային հիմնադրամի կողմից առաջարկված եւ նրա վերահսկմամբ ՀՀ-ում իրականացվող անվանապես մոնետարիստական քաղաքականությունը, որը դեռեւս 1991 թ. նոյեմբերին ՀՌԱԿ-ը բնորոշել էր որպես «ազգային արտադրության լճացման եւ գործազրկության աճի քաղաքականություն»։ Այս քաղաքականության շարունակությունն է ենթադրվում նաեւ «ՀՀ 1998 թ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով»՝ մշակված կառավարության կողմից, որով լճացման միտումները տնտեսության մեջ ամրակայվում են։

Տնտեսական անկման եւ լճացման եւ անձնական եկամուտների առավել մեծ չափերով կրճատման եւ տարբերակման պատճառով բնակչության գերակշռող մասը կորցրել է նույնիսկ կենսանվազագույնը պահպանելու ունակությունը եւ կանգնած է չքավորության շեմին։ Այսպիսի պայմաններում նրան պարտադրվում է նաեւ առողջապահության վճարովի ձեւը, ինչը սոցիալական անդառնալի հետեւանքներից բացի կհանգեցնի նաեւ այդ համակարգի քայքայմանը։

ՀՌԱԿ-ը համոզված է, որ տնտեսական եւ սոցիալական իրավիճակի բարելավման ամենաարդյունավետ միջոցը երկրի ներսում զբաղվածության ապահովմանը եւ տնտեսական ակտիվության աշխուժացմանն ուղղված ակտիվ տնտեսական քաղաքականությունն է։

Նախարար Հրանուշ Հակոբյանը՝ ՄՕՀԿ-ի նախագահ, իսկ Ռաֆայել Բազոյանը՝ Հայկոոպի

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ ՀՀ վարչապետի որոշմամբ, ՀՀ կառավարության մարդասիրական օգնության կենտրոնական հանձնաժողովի նախագահ է հաստատվել ՀՀ սոցիալական ապահովության նախարար Հրանուշ Հակոբյանը։ Ռաֆայել Բազոյանն ազատվել է այդ պարտականությունից՝ Հայկոոպի վարչության նախագահ նշանակվելու կապակցությամբ։

Միաժամանակ, նույն որոշմամբ, ՀՀ կառավարության աշխատակազմի կառուցվածքից հանվել է ՀՀ կառավարության մարդասիրական օգնության կենտրոնական հանձնաժողովի աշխատանքային խումբը եւ հանձնարարվել ՀՀ սոցապնախարարությանը երկշաբաթյա ժամկետում ՀՀ վարչապետի հաստատմանը ներկայացնել ՀՀ կառավարության մարդասիրական օգնության կենտրոնական հանձնաժողովի նոր կազմը։

Համաշխարհային բանկի նոր վարկը կբաշխեն 6 բանկեր

Համաշխարհային բանկը 11 մլն դոլար վարկ է տրամադրելու Հայաստանում մասնավոր բիզնեսի զարգացմանը։ Այս առթիվ երեկ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարությունում ստորագրվեց պայմանագիր ՀՀ կառավարության եւ հայկական 6 բանկերի միջեւ, որոնց տրված է գումարները բաշխելու իրավունքը։ Դրանք են Հայներարտբանկը, Հայագրոբանկը, Կոնվերսբանկը, Գլածոր, Լենդ, Շիրակինվեստ բանկերը։ 150-200 հազար դոլարի սահմաններում հատկացվող գումարները կուղղվեն արդյունաբերության, գյուղատնտեսության եւ սպասարկման ոլորտի այն ձեռնարկություններին, որոնք կներկայացնեն համապատասխան բիզնես-ծրագրեր։ Սա Համաշխարհային բանկի մասնավոր համակարգի զարգացմանն ուղղված առաջին շոշափելի ծրագիրն է։ Վարկերը կհատկացվեն 7, առավելագույնը 10 տարի ժամկետով։ Ենթադրվում է, որ արդյունքներն առկա կդառնան 98-99 թթ. ընթացքում։ Վարկերը գլխավորապես կօգտագործվեն տեխնոլոգիաներ ձեռք բերելու եւ արտադրության խթանման նոր միջոցներ ստեղծելու համար։ Գործելու է գումարների վերահսկման երկաստիճան համակարգը Համաշխարհային բանկի եւ ՀՀ կառավարության կողմից։

Ա. Գ.

Մայրաքաղաքում ձմռան նախապատրաստությունն անբավարար է

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Մայրաքաղաքի որոշ թաղային համայնքներում ձմռան նախապատրաստման աշխատանքները տարվում են անբավարար։ Այս մասին հայտնվեց հոկտեմբերի 28-ին Երեւանի քաղաքապետարանի աշխատանքային խորհրդակցության ժամանակ, որը վարում էր քաղաքապետի տեղակալ Ռուբեն Հովհաննիսյանը։

Թաղապետարաններին եւ կոմունալ տնտեսության, շինարարության եւ բարեկարգման վարչությանը հանձնարարվել է շտապ լուծել մայրաքաղաքի ավտոճանապարհների փոսային նորոգումների հարցը, որոնք ձմռան շրջանում լրացուցիչ դժվարություններ կստեղծեն անվտանգ երթեւեկության համար։ Քննարկվել են նաեւ մայրաքաղաքի հանրակրթական դպրոցների ձմեռային շրջանին պատրաստվածության վիճակը, առաջացած խնդիրները։

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

«Ալթայ». թուրքական քաղցրության նոր զազաք

Մենք դեռ լուռ ենք

Շուկայական հարաբերությունները ընդամենը տնտեսության վարման կերպ են։ Սակայն մեզանում (դեռեւս բեղմնավոր վիճակում) ձեռք են բերել նաեւ այլ որակներ։ Շուկայական հարաբերությունների հայաստանյան դրսեւորումները կարող են հանդես գալ հաճախ ի վնաս մեր երկրի շահերի եւ ուժգին մի պատսակի ահազանգով արձագանքվել դիրքորոշումը, առավել եւս, որ «այդ հաշիվը» արդեն կարելի է տեսնել մեր երկրի առեւտրային ներսում։ Ինչպե՞ս կարող ենք եւ կարո՞ղ ենք, արդյոք, մեր համապատասխան գերատեսչությունները արգելել շոկոլադի սալիկի սադրիչ հաղթարշավը։

Իրականությունն այն է, որ այսօր շուկա է հանվել յուրաքանչյուր հայի ամենացավոտ խնդիրը, եւ այն կան ապրանքատեսակների մուտքը Հայաստան։

Ստացվում է այնպես, որ օգտվելով մեր հանրապետության ծանրագույն սոցիալ-տնտեսական պայմաններից եւ ապրանքի ներմուծման հետ կապված «այլընտրանք չպահանջող» ուղղությունների նվազագույն թվից, հանրապետական Թուրքիան կարող է շարունակել եւ հարստացնել նման թողար- «ազգային գաղափարախոսության» քարանձավային դատարկության մեջ։

Հոկտեմբերի 24-ի համարում «Ազգը» առիթ է ունեցել հնարավորին չափ «ուսումնասիրել» «Ալթայ» անունը կրող շոկոլադի սալիկի ծագումնաբանական անցյալը («Թուրքական «քաղցր» դիվանագիտությունը»)։ Հիշեցնենք միայն, որ արտադրանքի տուփի երկու կողմերում Մասիս լեռան ֆոնի վրա պատկերված է հայաստանյան հինգ համայնապատկեր եւ բացառապես ռուսերենով (ի դեպ, ապրանքի ծածկագրային կոդը նույնպես ՌԴ ինն է) արտադրանքի մոսկովյան լինելու մասին տեղեկություն է բերված, իբր շոկոլադը արտադրված է Մոսկվայում «МИС» ֆաբրիկայի հետ համատեղ։

Ցավոք, հոկտեմբերի 24-ի մեր հրապարակման մեջ, համակարգչային սխալ վերատպման (մի լեզվից մյուս լեզու) պատճառով «MIS»-ը դարձել է «VBC», ինչն, ի դեպ, չի ազդել «գործի» բովանդակության վրա։ Բովանդակությունն այն է, որ «MIS»-ը թուրքական ֆաբրիկա է, որի արտադրանքի որակի մասին հայաստանցին կարող է կարծիք կազմել ճաշակելով օրինակ «Lady» շոկոլադի սալիկը։

Նախորդ հոդվածում խոսքը գերազանցապես վերաբերում էր հանրապետական Թուրքիայի արդի քաղաքականությանը եւ այն մեխանիզմներին, որոնցով տգիտությունն ու հանցանքը մուտք են գործում ռուսաստանյան շուկա։

Սակայն, գուցե եւ ավելի կարեւոր է թվում մեր հանրապետության

սպառող է գտնում նաեւ մեր հանրապետությունում։

Ո՞վ է զբաղվելու նման հարցի իրավական (չէ՞ որ նկարները հայաստանյան համայնապատկերներն են) եւ բարոյական պարզաբանման խնդրով։ Երեւի թե հայերս։

Համահայկական ընդգրկման զարմանալի մի հատկություն չստանել եւ չօգտագործել «տարրական» ոչ մի հանգամանք եւ անվերջ կառչել երկնքից։ Մինչդեռ տվյալ հարցը պարունակում է միջազգային արձագանքի ռեալ հնարավորություն, եթե միայն լինի համապատասխան պետական եւ թեկուզ չնչին լոբբիստական (արտաշխարհում) մոտեցում։

Համոզված եմ, որ միջազգային իրավունքի եւ ոչ մի դրույթ չի կարող հանդուրժել նման «արկածախնդրություն», թեկուզ այն պատճառով, որ կեղծիքը ակնհայտ է, ուստի եւ ոչ շահութաբեր։

Անհրաժեշտ է աղմուկ հանել, ի բողոք սադրիչ գործելակերպի, վերջ ի վերջո կարելի է արգելել թուրքական ապրանքների մուտքը թուրքական պատմագիտության դրույթների համաձայնում։ Նախկինում, ի դեպ, արաբների զգալի մասը (իսկ որոշ արաբական երկրներում պաշտոնապես) աշխարհով մեկ բոյկոտում է իսրայելական ցանկացած արտադրանք։

Սերտիֆիկացման եւ ստանդարտացման վարչությունից մեզ հաղորդեցին, որ «շոկոլադի սալիկը» հանրապետություն մուտք է գործում Սադախլոյի տոնավաճառից եւ չի կարող ենթարկվել սերտիֆիկացման։ Այնուամենայնիվ, խոստացան լրջորեն զբաղվել այս հարցով։

Կուզենք միայն նշել. խնդիրը սոսկ հանրապետական շուկայի մեջ չէ, եւ տվյալ հարցին (արտադրանքի պատկանելությունը, թողարկման մանրամասները, նպատակները եւ ուղղվածությունը) պետք է ցուցաբերվի ազգային մոտեցում, ներառյալ այն խումբը, որը հպարտորեն իրեն ճանաչել է տալիս «հայկական լոբբի» կարգավիճակում։

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Տնտեսավարողները ամրացնում են Հայաստան-Ռուսաստան կամուրջները

Հոկտեմբերի 29-31-ը կայանալիք բիզնես համաժողովի մասին լրագրողները մյուսների պես տեղեկացան փողոցում փակցված գովազդային պաստառներից։ Արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության հետ նախնական կապը էական տեղեկություններ կարծես թե չավելացրեց եղածին, իսկ նախօրեին կրկին դիմելուց հետո պարզվեց, որ նախարարությանը շատ մեծ դեր վերապահված էլ չէ։ Համաժողովի կազմակերպման խնդիրներով զբաղվում է գլխավորապես Արդյունաբերողների եւ գործարարների միությունը, որն էլ, հավանաբար, լրագրողների հետ աշխատելու իրավասությունը հանձնել է տեղեկատվության վարչությանը։ Բավականաչափ թյուրիմացությունների առիթ տվող աշխատանքի նմանօրինակ բաժանումը (սա հաստատվում է այն փաստով, որ երեկ մինչեւ օրվա երկրորդ կեսը դեռ ոչ մի լրագրող վարչություն չէր դիմել) կարելի է կազմակերպչական անփութություն համարել։ Սակայն մերձավոր աղբյուրներից մեզ հայտնի դարձավ, որ երբեք լրագրողի հասնիկ իրավունք է վերապահվել լինել պատվիրակության հետ համաժողովի շրջանակում բոլոր այդ թվում ՀՀ նախագահի, ԱՄՆ-ի, Հայոց կաթողիկոսի եւ այլ բարձրաստիճան անձանց հետ հանդիպումների ժամանակ։ Հետաքրքրական է նաեւ, առավել եւս, տարօրինակ, որ մասնակցելու ցանկություն ունեցող մնացյալ լրագրողները պիտի հավատարմագրվեին, չնայած մեր հեռախոսազանգին ի պատասխան ԱԳՄ-ից հուսադրեցին, որ այսօր ժամը 2-ին Հայէքսպո ցուցասրահում բացվող համաժողովին մեր մուտքը լրագրողի վկայականով ազատ կլինի։

Ռուսական պատվիրակությունը մեծաթիվ է՝ շուրջ 110 հոգի, որը գլխավորում է Ռուսաստանի արդյունաբերողների ու գործարարների միության նախագահ Արկադի Վոլսկին։ Պատվիրակության կազմում են Ռուսաստանի, ինչպես եւ ԱՊՀ մի շարք երկրների խոշորագույն արդյունաբերողները, նրանց միավորող կազմակերպությունները ու խոշորագույն բանկերը գլխավորող անձինք, այդ թվում՝ հայազգի, Ներդնողների միության նախագահ Ռուբեն Յավրյանը, «Օրիենտ-Ինվեստ» ներդրումային ֆինանսական խմբի տնօրենների խորհրդի նախագահ Գագիկ Աղաբաբյանը եւ այլք։ Իրենց հերթին հայաստանյան ձեռնարկությունները ներկայացված են հնարավորինս ընդգրկուն։ Ռուսական կողմին նախապես ուղարկված 120 առաջարկներից զատ արդեն ծրագրված են Հայաստանում համապատասխան ճյուղերի ներկայացուցիչների հետ նրանց հանդիպումները։ Համաժողովի առավել հագեցած աշխատանքային օրը կլինի հոկտեմբերի 30-ը, երբ օրվա վերջում մի շարք պայմանագրերի կնքումից հետո, 17:30-ին կհրավիրվի մամլո ասուլիս։

Ա. Գ.

Հանրահավաք

«Ի պաշտպանություն ԼՂՀ» համահայկական համաժողովի կազմկոմիտեն եւ Հայաստանի մտավորականության խորհուրդը հրավիրում են հանրահավաք Ազատության հրապարակում, հոկտեմբերի 31-ին, ժ. 16-ին։

Իրենց խոսքը կասեն Սիլվա Կապուտիկյանը, Զորի Բալայանը, Ժաննա Գալստյանը, Լեոնիդ Խուրշուդյանը, Ցվետանա Պասկալեւան, Վազգեն Մանուկյանը, Լեոնիդ Աղալովյանը։

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ 521635
Տնօրինություն / հեռ 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ԸՆԹԱՑԻԿ

1978 թ.-ին «Լիտերատուրնայա գազետան» ինձ գործուղեց Լիբանան, որտեղ, ինչպես եւ սպասվում էր, «ամենքի դեմ ամենքի պատերազմում» ներքաշված էին նաեւ հայերը: Ես դիմեցի Խորհրդային Միության դեսպանին, խնդրելով ինձ թույլատրել մուտք գործել Արեւելյան Բեյրութ, որտեղ իսկական մարտեր էին մղվում, եւ որտեղ համահավաք բնակվում էին մեր հայրենակիցները:

տեում» կայացած հանդիպման վերաբերյալ տարածված հայտարարությանը եւ հրապարակումներին: Այդ կոմիտեի հայտարարության մեջ մասնավորապես նշվում է. «Մեր տվյալների համաձայն վերջին երեք ոչ պատերազմական տարիներին սպանվել է մոտ 800 զինծառայող... հիմնականում շարքայինների հանդեպ սպայական կազմի անսահմանափակ իշխանության պատճառով»: Սրտի կս-

թյուն է հաստատվել: Հայտարարության հեղինակները պահանջում են դատի տալ պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանին: Դա հիանալի փաստարկ է հօգուտ հանրապետության նախագահի, որը պնդում է, թե ազգային գաղափարը կեղծ կատեգորիա է: Եվ սրանից հետո հարկ կա՞ արդյոք զարմանալու, որ ազգային բանակը կերտողներից մեկին, զորավարներից մեկին, որի

այդ մարդկանց անունները նշելը: Քանզի, նրանք կատարելով ինչ-որ մեկի սոցիալական պատվերը, իրենք էլ հանդիսանում են զոհեր: Սա հենց այն դեպքն է, երբ ամբողջ սրությամբ ծառանում է դարերի խորքից եկած ավանդական հարցը, որ երկաթյա տրամաբանությամբ իրենց տալիս էին հին հռոմեացիները. «Ո՞ւմ է դա ձեռնտու»:

Իրոք, ո՞ւմ է ձեռնտու, որ հայրենա-

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ո՞ւմ է դա ձեռնտու կամ ո՞ւմ դատավճիռն է կատարվում

Բազմահմուտ դիվանագետ Ալեքսանդր Ալեքսեեւիչ Սոլդատովը սկզբում ինձ մերժեց, բերելով մի ամբողջ շարք փաստարկներ, թե վտանգավոր է, թե խորհրդային լրագրողի սպանությունը միջազգային սկանդալ կլինի եւ թե բառացիորեն սպանիչ այն փաստարկը, որ ամեն օր նշանառուները խաղաղ մարդկանց սպանում են ուղղակի փողոցներում:

Ես էլ ունեի իմ փաստարկները. իմաստազրկվում է հենց իմ գործուղումը, եւ հիմա կընկնի գրողի խոսքի գինը, որը ստիպված կլինի միլիոնավոր ընթերցողներին Լիբանանի եւ իր հայրենակիցների դրամայի մասին պատմել, ինչպես ասում են, ուրիշի խոսքերով: Ես այնուամենայնիվ (ոչ առանց խորհրդային դեսպանի բարեհաճության) հայտնվեցի ռազմաճակատային Արեւելյան Բեյրութում: Տեսածիս ու լսածիս մասին ընթերցողներին շուտով պատմեցի Լիբանանից իմ ուղարկած հաղորդաշարում, գիրք գրեցի: Եվ արդեն որերորդ անգամ իրականում գնահատեցի այն ազնիվ ու օգտակար սկզբունքը, որին պարտավոր են հետեւել գրողները եւ առաջին հերթին թերեւս լրագրողները. «Մի հնարիր պատկերներ, որ չես տեսել, մի հնարիր տառապանքներ, որ չես ապրել»:

Մեր այդ մասնագիտական սկզբունքը ես վերհիշեցի վերջերս, երբ ծանոթանում էի «Հայաստանի Հանրապետության Հելսինկյան կոմի-

կիծով պետք է խոստովանեմ, որ, ցավոք, մեր նորաստեղծ բանակում նկատվում են հանցագործություններ, որոնց սրբապղծության աստիճանը թերեւս անկարելի է համեմատել որեւէ բանի հետ: Քանզի խոսքն այն մասին է, որ զինվորական հայի ձեռքով զոհվում է հայ զինվորական: Եվ դա տեղի է ունենում այն ժամանակ, երբ արտաքին թշնամին զենք շաչեցնելով օր ու գիշեր (այդ բոլոր երեք «ոչ պատերազմական» տարիների ընթացքում) խախտում է այսպես կոչված խաղաղությունը:

Ինձ առաջին հերթին ապշեցրեց թիվը «մոտ 800» մարդ: Որտեղի՞ց են այդ տվյալները: Աղասի Արշակյանը համաձայնեց հայտարարությանը միանալ լոկ այն պայմանով, որ հանվեն թվերը: Քանզի, նրա տվյալների համաձայն, սպանվել է մոտ 100 մարդ: Այդ թվի մեջ մտնում են ականներից կամ թշնամու նշանառուների չարագույժ կրակոցներից զոհվածները: Խոստովանում եմ, ես անհարմար եմ զգում այն բանի գիտակցումից, որ ստիպված եմ զբաղվել ըստ էության կեղծավոր այդ վիճակագրությամբ: Նույնիսկ մեկ մարդու մահն արձագանքվում է մեզանից յուրաքանչյուրի սրտում: Ժամանակն է խղճմտանքով եւ ազնվորեն խոստովանելու, որ պատերազմը, ավա՜ղ, չի ավարտվել: Զոհվում են մեր հայրենակիցները, իսկ մենք զբաղվում ենք ինքնախաբեությամբ, պնդելով, թե խաղաղու-

անվան հետ կապված են մեր ռազմական հաջողությունները, ուզում են դատի տալ:

Ճիշտ է, այս կապակցությամբ ինձ լրջորեն ուրիշ բան է հուզում Հայաստանի Հելսինկյան կոմիտեում տեղի ունեցած հանդիպմանն առնչվող հրապարակման մեջ: Ի դեպ, հետաքրքիր է իմանալ, եթե Հայաստանն ու Ղարաբաղը միասին ունեն չորս հելսինկյան կազմակերպություն, ապա աշխարհում որեւէ տեղ կա՞ արդյոք, ասենք, ռուսաստանյան մտավորականության «Ղարաբաղ» կոմիտեի նման թեկուզ մեկ խումբ, որի գերխնդիրը, ի դեպ, նույնպես մարդու իրավունքներն են: Դե լավ, համարենք, որ հարցս հռետորական է: Բայց այդ նույն հանդիպման ժամանակ հայ իրավապաշտպաններից մեկը հայտարարեց, որ Հայաստանի քաղաքացիները Ղարաբաղում ծառայելու իրավունք չունեն: Մեկ ուրիշն ավելացրեց. «Հայաստանի եւ Ղարաբաղի իշխանությունները պետք է ստորագրեն պայմանագիր, որի համաձայն կամավորները կարող են ծառայության անցնել Ղարաբաղում»:

Հեռու եմ «իրավապաշտպաններին» նմանօրինակ «մարգարիտներ» մեկնաբանելու մտքից, որոնք ծանակում են իրական ազատության, իրական անկախության համար մարտնչելու սեփական ժողովրդի սրբազան իրավունքը: Ընդսմին, կարծում եմ, անիմաստ է այստեղ

կան պատերազմի պահին, երբ խաղաքարտի վրա է դրված հայրենիքի ճակատագիրը, ծայրաստիճան պառակտվեն ժողովուրդը եւ իր բանակը:

Ո՞ւմ է ձեռնտու ժողովրդի մեջ եւ նրա բանակի շարքերում հրահրել հակաղարաբաղյան տրամադրություններ, ընդսմին, չառարկելով ղարաբաղյան շարժման կարգախոսները: Ո՞ւմ է ձեռնտու քամի ցանել, կանխավ գիտենալով, որ անպայման հարկ կլինի փոթորիկ հնձել:

Համոզված եմ, ապարդյուն կանցնեն մեր ժողովրդին իր պատմական ուղուց շեղելու բոլոր ջանքերը: Ընդսմին, իհարկե, պետք է հիշենք հասարակության մեջ խորացող պառակտման վտանգի մասին: Այն մասին, որ «ժողովրդավարության» քողի ներքո հանրապետությունում անվերահսկելի կերպով գործում են տարաբնույթ խմբեր ու խմբավորումներ, որոնք քարոզելով պացիֆիզմի եւ պարտվողականության գաղափարներ, կամա թե ակամա ակտիվորեն կատարում են թշնամու «սոցիալական պատվերը»:

Այն, ինչ այսօր տեսնում ենք, արդեն «ժողովրդավարության» եւ ազգային սթափ գաղափարախոսության հակադրման շոշափելի պտուղներն են, գաղափարախոսություն, որը հազարամյակների ընթացքում մշակել էր մեր ժողովրդի համար հիրավի փրկարար սկզբունք. «Հայրենիքի համար քիչ բան է արված, երբ ամեն ինչ չի արված»:

ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԱՆ

Շահին Ռզաեւ. «ԼՂՀ-Ադրբեջան դաշնությունը հնարավոր տարբերակ է»

Փոխզիջումների դիմելու ԼՂՀ ղեկավարության պատրաստակամությունը տարբեր կերպ է մեկնաբանվում Ադրբեջանի քաղաքական ուժերի կողմից: Եթե ԱՀ արմատական ուժերը մերժում են ԼՂՀ խաղաղ նախաձեռնությունները, ապա օրինակ Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը ողջունում է դրանք: Ընթերցողների ուշադրությանն ենք ներկայացնում մեր թղթակցի հարցազրույցը օրերս Երեւան ժամանած ԱՀ Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության վարչության անդամ Շահին Ռզաեւի հետ. կուսակցություն, որը ինչ-որ չափով արտահայտում է պաշտոնական Բաքվի մոտեցումները ԼՂՀ ճգնաժամի նկատմամբ:

– Օրերս ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանը հանդես եկավ հայտարարությամբ, խոսելով ԼՂՀ միջազգային իրավունքի սուբյեկտի կարգավիճակի պահպանման պայմաններում նրա պետականության սահմանափակման հնարավորության մասին: Մեզ հայտնի է, որ այդ հայտարարությունը միանշանակ չի ընկալվել Ադրբեջանի քաղաքական ուժերի կողմից: Ղուկասյանի ելույթն ինչպե՞ս է գնահատում Ադրբեջանի Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը: Դուք դա համարո՞ւմ եք զիջում Ադրբեջանին:

– Մենք գտնում ենք, որ դա անցում է գաղափարախոսությունից պրագմատիկ քաղաքականության: Ղուկասյանի հայտարարությունն անկարելի է չողջունել: Դա, իհարկե, զիջում է Ադրբեջանին: Վստահ եմ, որ հետագայում դա կօգնի բանակցությունների առավել հաջող ընթացքին:

– Ձեր կուսակցությունն ինչպե՞ս է պատկերացնում ԼՂՀ ապագա կարգավիճակը: Օրինակ, Մուսավաթն այս հարցում արմատականորեն է տրամադրված:

– Երբ մուսավաթականներն իշխանության գլուխ էին, մեր կուսակցությունն անընդհատ փորձում էր նրանց համոզել՝ մշակելու առավել սթափ, իրատեսական մոտեցումներ: 1992 թ., երբ ադրբեջանական բանակը հաջող հարձակում ձեռնարկեց Մարտակերտի վրա, մեր կուսակցության «Իստիգլալ» («Անկախություն») թերթում հայտնվեց հոդված «Կանգ առնելու ժամանակն է» վերնագրով: Այնտեղ մենք գտնում էինք, որ դա ժամանակավոր հաջողություն է, որը երկար չի տեւի, ուստի անհրաժեշտ է գոնե վերականգնել ստատուս քվոն, հակամարտության գոտում տեղաբաշխել միջազգային ուժեր: Հանրությունը շատ բացասաբար ընկալեց այդ առաջարկությունները, սոցիալ-դեմոկրատները ենթարկվեցին իսկական օստրակիզմի:

Այն ժամանակվանից իրավիճակը խիստ փոխվել է: Ստատուս քվոյի վերականգնման մասին ոչ ոք լրջորեն չի էլ խոսի, քանի որ հայերը դրան չեն դիմի: Ներկայումս մենք ինչ-որ չափով համաձայն ենք Հեյդար Ալիեւի դիրքորոշմանը, որով նախատեսվում է ամենալայն ինքնավարություն, ամենալայն իրավասություններ տալ Ղարաբաղին եւ ապահովել նրա բնակչության անվտանգությունը:

– Ի՞նչ է նշանակում «լայն ինքնավարություն» Ղարաբաղի համար: Ինչո՞վ է տարբերվում «նեղ» ինքնավարությունից, որը հանգեցրեց հազարավոր հայերի սպանության եւ արտաքսման:

– Համաշխարհային պրակտիկայում կան բազմաթիվ այդպիսի օրինակներ: Մենք առավել ընդունելի ենք համարում Ֆինլանդիայի Ալանդյան կղզիների օրինակը, իհարկե, հաշվի առնելով ստեղծված իրավիճակը եւ հայերի ու ադրբեջանցիների ազգային խառնվածքի առանձնահատկությունները:

– ԼՂՀ-ն կպահպանի՞ բանակը, խորհրդարանը, գործադիր իշխանության կառույցները: Կկարողանա՞ ինքնուրույն արտաքին քաղաքականություն վարել: Այդ մանրամասնությունները հայտնի՞ են, թե՞ խստագույնս գաղտնի են պահվում:

– Դրանք ինձ ստույգ հայտնի են: Այդ մոդելը կարելի է համեմատել Նախիջեւանի կարգավիճակի հետ: Այդ հանրապետությունն ունի օրենսդիր, գործադիր եւ դատական իշխանության սեփական կառույցներ, սեփական խորհրդանշաններ, դեսպանատուն Բաքվում: Ճիշտ է, բանակ չունի, բայց դրա կարիքն էլ չունի: Եթե Ղարաբաղը դրա կարիքն ունի, դա կարող է դառնալ բանակցությունների առարկա: Այս մոդելը կարելի է լրացնել ուրիշ տարրերով, ասենք, սահմանել միջազգային ուժեղ վերահսկողություն: Ձեզ է՞լ ինչ է հարկավոր լիակատար երջանկության համար:

– Բազմաթիվ հայտնի միջազգային մեկնաբանների կարծիքով, ԼՂՀ-ի հռչակումն անթերի է իրավական տեսակետից: Մենք օգտվել ենք թե ԽՍՀՄ Սահմանադրությունից եւ թե ՄԱԿ-ի բանաձեւերից, մասնավորապես 1970 թ. բանաձեւից, որտեղ սեւով սպիտակին գրված է. «Միջազգային իրավունքն ապահովում է միայն այն պետությունների տարածքային ամբողջականությունը, որոնք ընդունում են իրենց կազմի մեջ մտնող ժողովուրդների եւ էթնիկական փոքրամասնությունների ինքնորոշման իրավունքը»: Ձեզ դա հայտնի՞ է:

– Ես այդ բնագավառի մասնագետ չեմ, այդ փաստաթղթերն ինձ հայտնի չեն: Բայց ուզում եմ միայն ասել, որ ՄԱԿ-ն արագորեն փոփոխվող կազմակերպություն է: Բանաձեւերն արագորեն հնանում են, երբեմն հետ են մնում քաղաքական իրադրության զարգացման ընթացքից:

– ԵԱՀԿ Բուդապեշտի գագաթաժողովում ԼՂՀ-ն ճանաչվեց հակամարտ կողմ: Վրաստանն ու Աբխազիան արդեն ուղղակի բանակցություններ են սկսել, որը ողջունում է նաեւ ԵԱՀԿ-ն: Ինչո՞ւ է Բաքուն հրաժարվում Ստեփանակերտի հետ անմիջական շփումներից: Չե՞ք կարծում, որ դրանք կարագացնեն հակամարտության կարգավորման ընթացքը:

– Ես գտնում եմ, որ մոտ ապագայում այդպես էլ կլինի: Պարզապես Ադրբեջանը եւս փորձում է ժամանակ շահել, քանի որ հիմա ժամանակն աշխատում է իր օգտին: Թալիշցի անջատականների խռովության ժամանակ Հեյդար Ալիեւը հանդիպեց նրանց ղեկավար Ալիքրամ Գումբատովի հետ եւ, ինչպես տեսնում ենք, դա չհանգեցրեց այսպես կոչված Մուղանի Թալիշական Հանրապետության ճանաչմանը:

– Շատ հավանական է, որ հակամարտությունը երկարատեւ բնույթ ստանա Բաքվի անզիջողականության պատճառով, քանի որ Ադրբեջանը որեւէ պատասխան փոխզիջողական քայլ չի ձեռնարկում: Ի՞նչ եք կարծում, հնարավո՞ր են ԼՂՀ-ի եւ Ադրբեջանի դաշնային կամ համադաշնային հարաբերություններ:

– Կարծում եմ, դաշնային հարաբերությունները հնարավոր են: Միայն թե դուք, հայերդ, չեք ուզում դա:

– Իսկ համադաշնայի՞ն:

– Համադաշնային հարաբերությունները անընդունելի են մեզ համար:

Զրույցը վարեց
ԳԱՍՊԱՐ ՄԱԹԵՈՍՅԱՆԸ

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

«Հայաստանը» Ճապոնիայում

Հայաստանի, Արցախի հարցի, հայկական մշակույթի եւ ընդհանրապես հայությանը առնչվող թեմաները ճապոնացիներին ծանոթացնելու գործում մեծ եւ շնորհակալ աշխատանք է տանում «Ճապոնիա-Հայաստան» բարեկամության ընկերությունը (նախագահ՝ Քիմիկոս Հիդեհարու Նակաջիմա):

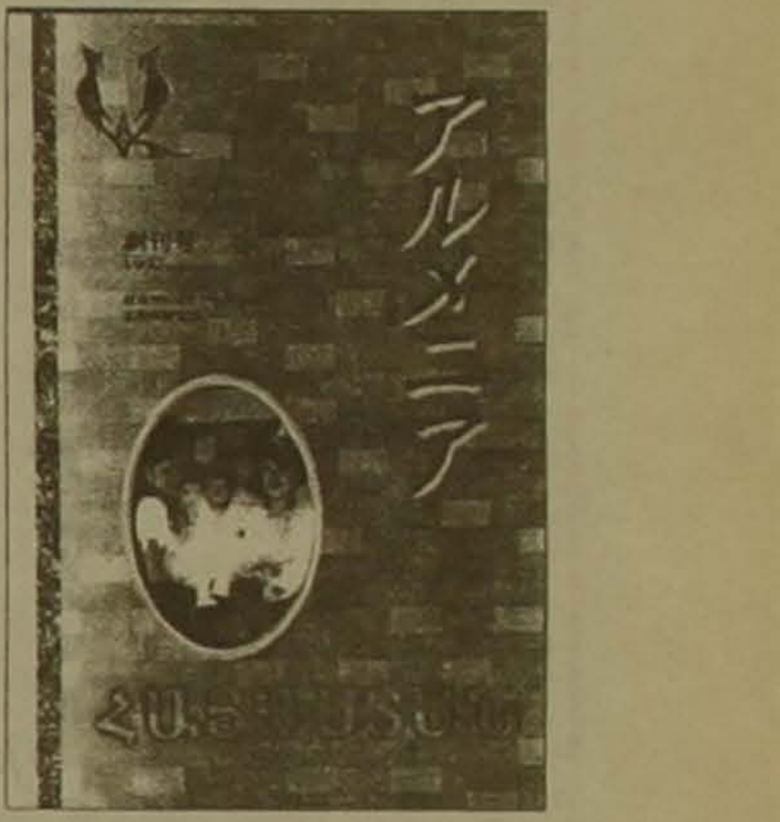

Ընկերությունը հիմնվել է տակավին 1991 թ.-ին՝ «Հայաստանի ճապոնական ինստիտուտ» անունով, եւ վերանվանվել է 1996 թ.-ի ապրիլի առաջին օրը: Ինստիտուտը հիմնադրել է նույն պրն Նակաջիման:

Հաստատության հիմնադրման հնգամյակի միջոցառումների ծիրի մեջ այս տարվա ամռանը լույս է տեսել «Հայաստան» ճապոներեն 72 էջանոց գրքույկը: Գրքույկի ողջույնի խոսքում պրն Նակաջիման հավաստիացնում է. «Մենք անելու ենք կարելին՝ Հայաստանի հետ մշակութային կապերն ու բարեկամությունը զարգացնելու համար»:

Գրքույկի նյութերի զգալի մասը ընդգրկում է Հայաստանի պատմությունը՝ հնագույն ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը, հոդվածներին ուղեկցում են բազմաթիվ քարտեզներ: Բերված են հրատարակիչ հաստատության առ այսօր կատարած միջոցառումների ցանկը, 1945 թ.-ից այսօր հայոց պատմության կարեւորագույն անցքերի ժամանակագրությունը, Հայաստանի պատմության եւ հայ մշակույթի վերաբերյալ անգլերեն, ֆրանսերեն, թուրքերեն, ռուսերեն եւ այլ լեզուներով 149 գրքերի մի ցուցակ:

Արժե նշել, որ 1985 թ.-ից Ճապոնիայում լույս են տեսել շուրջ 15 գրքեր, որոնք կա՛մ հայ հեղինակներից թարգմանություններ են, կա՛մ ճապոնացի հեղինակների մենագրություններ: Դրանց հրատարակման գործում մեծ ավանդ ունեն «Հայաստանի ճապոնական ինստիտուտը» եւ նրա ժառանգորդ «Ճապոնիա-Հայաստան» բարեկամության ընկերությունը:

Նույն հաստատությունը, մասնավորապես պրն Նակաջիմայի ջանքերով, 1991 թ.-ից լույս է ընծայում «Արարատ» ճապոներեն թերթը:

Ավելորդ չէ հայտնել, որ պրն Նակաջիմայի տիկինը Հայաստանից հարս է գնացել ծագող արեւի երկիր: Հավանաբար նա էլ պատկերված է «Հայաստան» գրքույկի առաջին շապիկի վրա՝ ճապոնացի-հայ դստեր հետ:

ԳԵՎՈՐԳ ՅԱԶԸՃՅԱՆ

Ի լուր լրագրողների

Մամուլի ազգային ակումբը «Սփյուռք» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման «Երկիր» օրաթերթի առաջին գլխ. խմբագիր, ՀՅԴ բյուրոյի անդամ Աբո Պողիկյանի հետ:

Հանդիպումը կկայանա հինգշաբթի հոկտեմբերի 30-ին, ժամը 13-ին, ՄԱԿ-ի Երեւանի գրասենյակի հասարակական տեղեկատվության սրահում (Լիբկնեխտի 14):

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲ

ԱԶԳ

պետական կառույցներ

Մեր նախարարությունները ներսուղորից

Ով ասես, ինչ ասես կառուցում է

Մինչդեռ քաղաքաշինությունը մեծ ու քաղաքակիրթ հասկացություն է

Տեղեկանք

Քաղաքաշինության համակարգի 305 կազմակերպություններում աշխատում են 31 հազար մարդ։ Միջին աշխատավարձը 11,5 հազար դրամ է (շինինդուստրիայի ոլորտում՝ 16 հազար)։ Հանրապետության բնակչության 70 տոկոսը ապրում է քաղաքներում, որից 50 տոկոսը՝ Երեւանում։ Հանրապետության տարածքի 24 տոկոսն է ինտենսիվ յուրացված, որտեղ բնակվում է բնակչության 88 տոկոսը։ Անտառածածկույթը կազմում է հանրապետության տարածքի 11 տոկոսը։ Հայաստանի 48 քաղաքներից միայն 8-ն ունեն նոր գլխավոր հատակագծեր։ Բնակավայրերից ոչ մեկը չունի վարչական սահմանների նկարագրի հաստատված նախագիծ։ Հանրապետությունում կան 4565 անավարտ շինարարության բնակելի տներ։ Բնակֆոնդի 95 տոկոսն է սեփականաշնորհված, մնացած 5 տոկոսը՝ հանձնվել է համայնքներին։ Բնակարանային պայմանների բարելավման կարիքավորների ցուցակներում գրանցված է 114 հազար ընտանիք, որից 41 հազարը՝ Երեւանում։ Կարիքավորներին բավարարելու համար անհրաժեշտ է 2 մլրդ դոլար։ Չորրորդ աստիճանի վթարայնության (քանդման ենթակա) 163 շենք է գրանցված, որից 79-ը՝ Երեւանում, 80-ը՝ Գյումրիում։ Հանրապետությունում ստեղծվել է 260 համատիրություն (կոնդոմինիում)։

Քաղաքաշինության համակարգի հեռանկարային զարգացման ծրագրից

Խորհրդային ժառանգություն՝ գումարած հստակ քաղաքականության բացակայություն՝ գումարած շուկայական անարխիա. կարճ այսպես կարելի է բնութագրել քաղաքաշինության ասպարեզն այսօր։ «Քաղաքաշինությունը չշփոթել քաղաքների շինարարության հետ, ասում է նախարար Ֆելիքս Փիրումյանը, քաղաքաշինության խնդիրը մարդու համար նպաստավոր միջավայրի ստեղծումն է»։

Նկատե՞լ եք որքան են պակասել Երեւանում պարզապես զբոսնելու դուրս եկած մարդիկ։ Քաղաքը չի ձգում։ Արեւելյան փողոցային առեւտուրը, տգեղ ու անհրապույր կրպակ-խանութները, փողոցների թափթփված տեսքը, տրանսպորտի անկառավարելի դարձած հոսքը վանում են, անհարմարության զգացում առաջացնում։ Անգամ նորակառույց, հսկա տներն ու մոդեռն խանութներն աչք չեն շոյում ճաշակի, հարմարավետության պակասի եւ շրջակա տեղանքին անհարիր լինելու պատճառով (վարդագույն տուֆե շենքի առաջին հարկի մի հատվածը, չգիտես ինչու, երեսպատվում է սպիտակ կամ վառ կանաչ մարմարով)։

Հայերս մեզ շինարար ազգ ենք համարում, հպարտանում մեր ճարտարապետական ավանդույթներով՝ մոռանալով, որ ճարտարապետությունը մասնագիտություն է, եւ ամեն մեկին տրված չէ գեղեցիկ ու հարմարավետ կառուցելը։ Յուրաքանչյուր փողատեր իր պատկերացումներին ու ճաշակին համապատասխան պատվեր է իջեցնում։ Եվ քանի որ չկան պետության կողմից սահմանված շինարարական նորմեր ու պահանջներ (հատակագծային պահանջները թելադրում է պատվիրատուն, իսկ այսօրվա գործող նորմատիվատեխնիկական համակարգը սահմանում է միայն սանիտարական նվազագույն պահանջները), կամ էլ վերահսկողությունն է բացակայում, ուստի կառուցում է ով ասես եւ ինչ ասես։ Քաղաքաշինության նախարարության վարչության պետերից մեկը վերջին տարիների վիճակը բնութագրեց որպես անարխիա։ Խորհրդային զսպաշապիկից ազատված, բնույթով օրինազանց հայ մարդը, որ փոքր եւ պետականություն չունեցող ժողովուրդներին բնորոշ կառուցապատելու մարմաջ ունի, սկսեց թափով կառուցել։ Պատշգամբ, նկուղ, կից կառույց, կրպակ, ավտոտնակ։ Սկսեց ապօրինի հողեր զավթել ու փողոցից, մայթից, հարեւանից մի կտոր տարածք խլել։ Դեռ «լավ» է, որ շինարարական նյութերի թանկության պայմաններում քչերն էին ի վիճակի այդ անել եւ, ինչպես քաղաքաշինության նախարարն է արձանագրում, կառույցների մեծ մասը ժամանակավոր բնույթի են ու դյուրին շտկելի։ Բայց միեւնույն է՝ մեր կյանքի ցանկացած բնագավառում թույլ տրված սխալներն այնքան անուղղելի չեն, որքան քաղաքաշինության մեջ գործածները։ Սխալ տեղում կառուցված, ոչ սեյսմակայուն, անծոռնի շենքից ազատվելը շատ բարդ խնդիր է։ Բարդ է նաեւ քաղաքաշինական մյուս հարցերում փոփոխություններ կատարելը։ Չէ՞ որ արդեն տասնամյակից ավելի լսում ենք հանրապետության տարածքների համաչափ տարաբնակեցման, փոքր քաղաքների եւ գյուղերի զարգացման, հումքային ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործման, տրանսպորտային կառուցվածքների զարգացման, սահմանամերձ գոտու ամրապնդման անհրաժեշտության մասին։ Այս բոլորը, նաեւ բնական աղետներից պաշտպանությունը, բնակարանային քաղաքականությունը, գեոդեզիան եւ քարտեզագրությունը, ջրամատակարարման եւ ջրահեռացման, կոմունալ սպասարկման հարցերը քաղաքաշինության բաղկացուցիչներն են։ Ի դեպ, կոմունալ տնտեսության ծառայությունների սակագների կարգավորումը եւս իրականացնում է քաղաքաշինության նախարարությունը։ Համակարգի հեռանկարային զարգացման ծրագրի մեջ նշված է. «Ջրամատակարարման եւ ջրահեռացման գործող սակագինը 20.9 դրամ-խմ (խմելու ջրինը՝ 16,5 դրամ) չի ներառում համակարգի նորմալ շահագործման, պահպանման ու նորոգման, բարեփոխումների իրականացման համար անհրաժեշտ միջոցներ։ Վերոհիշյալ ծախսերի լրիվ հատուցմամբ սակագինը կավելանա 20-25 անգամ»։

Խճճված ու խրթին հարցերի մի կոմպլեքս է ընդգրկում այս համակարգը, որի կառավարման մարմինը՝ քաղաքաշինության նախարարությունը, թվում է, պետական կարեւորագույն կառույցներից մեկը պիտի լինի, պիտի զոր ու գիտակ աշխատի դրանցից գլուխ հանելու եւ ոլորտում վիճակը բարելավելու համար։ Ավաղ, մեկշաբաթյա դիտարկումներից, «վերեւում ու ներքեւում» արված հարցումներից հետո եկա այն եզրակացության, որ բազում օբյեկտիվ ու սուբյեկտիվ հանգամանքների պատճառով նախարարության երեք հարկ զբաղեցնող 205 հոգանոց աշխատակազմը պարապ է։ Փորձենք հասկանալ ինչո՞ւ։

Պատճառ առաջին

Այս կառուցվածքը չի գործում։ Կարծում են նախարարության, կառավարության աշխատակազմի, մարզպետարանների քաղաքաշինության վարչությունների որոշ աշխատակիցներ։ Քաղաքաշինության նախարարությունը ստեղծվել է 1995-ի ամռանը՝ շինարարության նախարարության, ճարտարապետության եւ քաղաքաշինության պետական վարչության, գեոդեզիայի եւ քարտեզագրության ինստիտուտի եւ կոմունալ տնտեսության վարչության միավորման արդյունքում (շինարարության նախարարը դարձավ քաղաքաշինության նախարար, կոմունալի եւ ճարտարապետության վարչությունների պետերը՝ փոխնախարարներ եւ այլն)։ Ոմանք գտնում են, որ նման կենտրոնացումից ոչ ոք չշահեց, եւ հասկանալի չէր, թե ինչո՞ւ պիտի մեկ նախարարության մեջ միավորվեին կոմունալ սպասարկման, ջրամատակարարման, գեոդեզիայի եւ այլ ուղղություններ։ Դրանց մի մասն այդպես էլ չձուլվեց, կոլեկտիվը միասնական չդարձավ (ասենք՝ նախկին շինարարության նախարարության աշխատակիցները շարունակում են իրենց առանձին նախարարություն զգալ)։ Խնդիրները չլուծվեցին եւ այդ միավորումից դրանց լուծման արդյունավետությունը չմեծացավ։

Պատճառ երկրորդ

Երկու եւ ավելի տարի բազում քննարկումների ու լրամշակումների ենթարկված բազմաչարչար «Քաղաքաշինության մասին» օրենքը դեռ ընդունված չէ։ Այսինքն՝ քաղաքաշինության համար համապատասխան քաղաքաշինական օրենսդրության ձեւավորումը ուշանում է։ Իրավական դաշտի չձեւավորվելու պատճառով ոչ նախարարությունը, ոչ մարզպետարանների համապատասխան վարչությունները չունեն լծակներ, որոնցով կկարգավորեին ոլորտում տիրող իրավիճակը։ Մասամբ գործում են նախկին խորհրդային օրենքները (ասենք՝ չնչին տուգանքներ), մասամբ՝ այս տարիներին ընդունված որոշ նորմատիվներ (օրինակ՝ սեյսմակայուն շինարարության նորմերը), որոնց կիրառման նկատմամբ հսկողություն գրեթե չկա, կամ էլ, եթե կա՝ պատժամիջոցներ չկան։ Այժմ նախարարությունը մշակում է «Քաղաքաշինական գործունեության մեջ իրավախախտումների մասին» օրենքի նախագիծը, որը կընդունվի հիմնարար օրենքի ընդունումից հետո։ Թվում է՝ «Քաղաքաշինության մասին» օրենքը պիտի համարվեր անկախ Հայաստանի ամենակարեւոր օրենքներից մեկը, որի դերը համատարած շուկայական պայմաններում չի կարելի թերագնահատել, բայց այն ընդունվում է բազմաթիվ կարեւոր ու անկարեւոր օրենքներից հետո։ Պատճառը նախարարությունում բացատրեցին օրենքի բարդությամբ, կառույցների դանդաղաշարժությամբ եւ այլ հանգամանքներով։ Բայց, ասում են, իրական պատճառը թաքնված է բոլորովին այլ տեղում։ Օրենքի նախագծի առաջին տարբերակում բավականին կրճատվում էին Երեւանի քաղաքապետարանի իրավասությունները քաղաքաշինության ոլորտում։ Այս տարիները, փաստորեն վատնվել են այդ իրավասությունների կրճատումները նվազագույնի հասցնելու համար եւ լրամշակումն ուղղվել է հիմնականում դրան։ Այժմ կառավարությունը հավանություն է տվել նախագծին եւ ենթադրվում է, որ մինչեւ տարեվերջ կունենանք «Քաղաքաշինության մասին» օրենք։ Ապա՝ դրանից ելնող այլ օրենսդրական ակտեր, հետո կսահմանվեն պատժամիջոցներ, եւ վիճակը կբարելավվի։ Նախարարությունում մեծ հույսեր են կապում սրա հետ։ Բայց կյանքը ցույց է տալիս, որ ցանկացած, անգամ ամենակատարյալ օրենքը կարող է չգործել։ Դրա համար նախ եւ առաջ օրենքի կիրառմամբ շահագրգռված հասարակություն եւ իշխանության մարմիններ են անհրաժեշտ։ Իսկ թույլ նախարարությունը կիրառման երաշխիք լինել չի կարող։

Պատճառ երրորդ

Սա առնչվում է երկրորդի հետ։ Այսօր քաղաքաշինության ոլորտում հարաբերությունները ու իրավասությունները հստակեցված չեն։ Այսինքն՝ կա տեղական ինքնակառավարման մասին օրենք եւ ՀՀ նախագահի հրամանագիր, որտեղ անորոշ ձեւակերպումներ են տրված եւ, փաստորեն, խառնված են համայնք-մարզպետարան-նախարարություն հարաբերությունները։ Օրինակ՝ հողահատկացումների մեծ մասը համայնքն է իրականացնում առանց նախարարության, հաճախ անգամ առանց մարզպետարանի համաձայնության։ Այս տարի նախարարության քաղաքաշինական գործունեության վերահսկողության տեսչությունը (թվով 14 հոգի) ստուգումներ է անցկացրել մարզերում եւ տխուր պատկերի ականատես եղել։ Ամենուրեք կան օրենքի, գործող կարգի շրջանցումներ, փաստաթղթային խախտումներ, կառույցների թույլտվություններ արգելված տեղերում, թույլ հսկողություն եւ ինքնակամ շինություններ ցանկացած՝ անգամ ամենաարտառոց վայրերում։ Մոտ 70-80 հազար խախտում է հայտնաբերվել։ Նախարարության եւ մարզպետարանների քաղաքաշինության ու ճարտարապետության վարչությունների միջեւ չկա կապ (վերջիններս միայն մարզային ենթակայություն ունեն)։ Տեղերում բոլոր քաղաքաշինական հարցերը կարգավորվում են՝ առանց նախարարության մասնակցության։ Թեեւ նախարարությունում կարծում են, որ պետական կառավարման մարմինը չպետք է օպերատիվ կառավարմամբ զբաղվի, եւ նշում են, որ իրենք առաջինն են ճյուղային կառավարումից անցում կատարում ֆունկցիոնալ կառավարման (սրա մեջ մտնում են կարգավորման, վերահսկման, նորմավորման խնդիրները)։ Սա նշանակում է, որ քաղաքաշինության համակարգում գտնվող 305 ձեռնարկություններից (63 շինարարական, 14 արդյունաբերական, 11 նախագծային եւ գիտահետազոտական, 215 բնակկոմունալ) պետական ենթակայությունը կպահպանեն միայն 5-6-ը։ Մյուսները կսեփականաշնորհվեն, կոմունալ ոլորտից կմնա միայն ջրմուղ-կոյուղու համակարգի մի մասը։ Նախարարությանը կմնա նաեւ իրավական դաշտի ձեւավորումը եւ վերահսկողությունը։ Վերջին խնդիրն իրականացնելու համար այն կունենա իր տեսչական կառույցը եւ լիցենզավորման կենտրոնը։ Երկուսն էլ՝ աշխատակազմից դուրս։

Ինչ վերաբերում է ապապետականացմանը եւ սեփականաշնորհմանը։ Դեռ 1994 թ. սկսվել է շինարարական եւ շինինդուստրիայի ձեռնարկությունների, նախագծային ինստիտուտների սեփականաշնորհումը։ Այս տարի կոմունալ ոլորտի ձեռնարկություններն են սեփականաշնորհվում կամ հանձնվում տեղական իշխանություններին։ Սակայն եթե շինարարական կազմակերպությունների սեփականաշնորհումն առանձնապես դժվարություններ չի հարուցել, ապա այս տարի սեփականաշնորհման տեմպերը խիստ դանդաղել են։ 31 ձեռնարկության սեփականաշնորհում չի կայացել, 11 հյուրանոց երկրորդ անգամ է դրվում սեփականաշնորհման։ Քաղաքաշինության փոխնախարար Գ. Խաչատրյանը բացատրում է գնագոյացման սխալներով։ Լավ վիճակում չեն մինչ այսօր սեփականաշնորհված ձեռնարկությունները։ Նախարարության ստուգումները ցույց են տվել, որ 45 ձեռնարկությունից աշխատում է 11-ը, այն էլ՝ մինչսեփականաշնորհման ծավալներով։ Չկան նախագծային-նախահաշվային աշխատանքների, շինարարության պատվերներ։ Իսկ պետական պատվերների դիմաց վճարումների ուշացումների պատճառով բոլոր այդ կազմակերպությունները մեծ պարտքեր ունեն։ Այստեղից էլ համակարգի 13 ինստիտուտների աղետալի վիճակը, շինկազմակերպությունների մի կերպ գոյատեւելը եւ սեփականաշնորհման դանդաղելը։

1997-ի բյուջեով ութ ամսում 20,5 մլրդ դրամի (42 մլն դոլար) պետական կապիտալ ներդրումներ են նախատեսվել, որից միայն 2,3-ը՝ պետական բյուջեից, մնացածը՝ վարկերի, արտասահմանյան ֆիրմաների ու ձեռնարկատերերի, «Հայաստան» հիմնադրամի եւ ՄԱԿ-ի հաշվին։ Անցյալում տարեկան 500-600 հազար քմ մակերեսի դիմաց այժմ, կարելի է ասել, պետականորեն շատ քիչ է կառուցվում։ Այս տարի Երեւանում պետական բնակարանային շինարարություն իրականացվել է միայն երկու բնակելի շենքի վրա։ Մինչդեռ իրացված տարածքների 457 ընտանիք սպասում են, որ պետությունը վերադարձնի պարտքը։

Այսինքն՝ եթե կարճ ձեւակերպենք, անգործության պատճառը՝ վիճակը վերահսկել չկարողանալն է, ինչը բխում է համապատասխան լծակներ չունենալուց եւ մարզային իշխանությունների կողմից նախարարության իրավունքները զավթելուց։ Երեւանը երկու տարում չորս գլխավոր ճարտարապետ է փոխել, քաղաքաշինության վարչությունում բազմիցս կառուցվածքային փոփոխություններ են կատարվել։ Մայրաքաղաքում իրականացվող բոլոր շինարարությունները, քաղաքաշինական բոլոր խնդիրները նախարարության տեսադաշտից դուրս են մնացել։ Անգամ ջրմուղ-կոյուղու համակարգը երկու մասի է բաժանված՝ Հայաստանի եւ Երեւանի։ Երեւանի որեւէ շինարարական օբյեկտ նախարարության փորձաքննության կենտրոնում փորձաքննություն չի անցել։ Փոխնախարար Ս. Թովմասյանը անզորությամբ արձանագրում էր, որ Երեւանի գլխավոր հատակագծից մեծ եւ անընդունելի շեղումներ են կատարվում (օր. Աբովյան փողոցում, Կարա-Բալայի արձանի ետեւում շինարարություն է ընթանում)։ Եվ փոխանակ այդ ապօրինությունների առաջն առնելու, մենք գնում ենք գլխավոր հատակագիծը սրբագրելու ճանապարհով. այժմ «Երեւաննախագիծ» ինստիտուտում այդ ուղղությամբ աշխատանքներ են տարվում։

Վերջապես՝ պատճառ հինգերորդ

Նախարարությունը չունի լծակներ։ Սա ոչ միայն օրենքի եւ նորմատիվների պակասն է, այլեւ՝ քաղաքաշինական տեսչության եւ լիցենզավորման կենտրոնի չկայացածությունը։ Եթե կրթության եւ գիտության, գյուղատնտեսության, բնապահպանության նախարարություններն ունեն հզոր (եւ երբեմն ոչ մի բանի պետք չեկող) տեսչական կառույցներ, ապա, չգիտես ինչու, քաղաքաշինության նախարարությունը դրանք չունի։ Իսկ վերահսկել ողջ հանրապետության տարածքն առանց քաղաքաշինական ոստիկանության՝ անհնարին է։ Ավելին՝ դա ուժեղ եւ գործուն կառույց պիտի լինի, որի խնդիրը չի սահմանափակվելու ապօրինի կառույցները քանդելով կամ ոչ սեյսմակայուն շինությունները արգելելով։

Լիցենզավորման ծառայությունը, որը գործում է սեպտեմբեր ամսից առ այսօր 790 լիցենզիա է տրամադրել (3000 գործող սուբյեկտներից մոտ 280-ն է ստացել), ավելի շատ ձեւական բնույթ է կրում. եւ ինչպես ճարտարապետներն ու շինարարներն են ասում՝ պետական գանձարանը լցնելու ձեւ է (պետական տուրքը 10 հազար դրամ է)։ Հունվարի 1-ից արտոնագիր չունեցողները կզրկվեն աշխատելու իրավունքից։

Աշխատակազմ

Համակարգի ապակենտրոնացումից, ապապետականացումից եւ սեփականաշնորհումից հետո, երբ կմնան միայն մեթոդոլոգիական, վերահսկման եւ կարգավորման խնդիրները, 230 հոգանոց աշխատակազմն այլեւս անելիք չի ունենա։ Այս օրերին նախարարության կառուցվածքի մեծ փոփոխություն է պատրաստվում։ Ֆունկցիոնալ մարմին դառնալը ենթադրում է փոքր աշխատակազմ. թեեւ վարչապետի եւ նախարարի կարծիքներն այս հարցում տարբերվում են (վարչապետը կիսով չափ կրճատման կողմնակից է)։ Անշուշտ, վեց փոխնախարարի կարիքն էլ չի զգացվի (մանավանդ «վերեւում» նրանց աշխատանքից դժգոհ են)։ Որոշ բաժիններ կփոքրանան, տեսչությունն ու լիցենզավորման կենտրոնը կառանձնանան։ Սակայն այս փոփոխությունները դժվար թե փոխեն իրավիճակը։ Նախարարությունը քաղաքաշինական քաղաքականության ձեւավորողը չէ, եւ այդ ոլորտում որեւէ ազդեցություն չունի։ Ու որքան էլ ազնիվ ու սրտացավ է նախարարը (ասում են նաեւ աշխատասեր, աշխատանքի ողջ բեռն ինքն է տանում), որքան էլ քաղաքաշինական ապօրինություններից անհանգստացած են փոխնախարարները, բայց միայն բարի կամքով, երբ շատ են խոչընդոտներն ու խոչընդոտողները, արդյունքի հասնել հնարավոր չէ։

Երբ, նախարարության աշխատողների չնչին աշխատավարձը նկատի ունենալով, հարցրեցի, թե ի՞նչն է այս մարդկանց պահում աշխատակազմում, փոխնախարարներից մեկը պատասխանեց. մնացել են նրանք, որ այլեւս գնալու տեղ չունեն։ Ցավալի իրողություն։ Բայց արդյո՞ք նաեւ հենց այդ մարդկանց (եւ ոչ միայն նրանց) մեղքով չէ, որ ընդհանրապես երկրում մնացել են նրանք, որ այլեւս գնալու տեղ չունեն։

ԱՐՄԻՆԵ ՕՏԱՐՅԱՆ
«Երեւան» տեղեկատվական կենտրոն

ԱԶԳ

միջազգային

«Ազգը» բազմիցս անդրադարձել է 1996-ին ԱՄՆ Կոնգրեսի ընդունած «դ'Ամատոյի» օրենքի գործնական զարգացմանը եւ հատկապես ամերիկյան նավթային լոբբիի եւ ֆրանսիական «Տոտալ» ընկերության փոխհարաբերություններին: Եթե հարցը դիտելու լինենք համաշխարհային ուժերի հետաքրքրությունների բախման համատեքստում, ուր Անդրկան է նրա գործնական զարգացումը: Վերլուծությունը վկայում է, որ հիշյալ օրենքը նախ եւ առաջ քաղաքական խաղաքարտ է եւ նոր միայն «ահաբեկչության դեմ» միջոց:

Բանն այն է, որ օրենքի ընդունումից հետո, իրանական Բալալ հանքավայրի շահագործման վերաբերյալ կնքվել է պայմանագիր իրանական ընկերության, կանադական Բոու Վելի եւ ինդոնեզական Բակրի կազմա-

Հայտնի է նաեւ, որ «Տոտալը» անտեսել է նման խորհուրդը, եւ ռուսական «Գազպրոմի», մալայզիական «Պետրոնասի» եւ ԻԻՀ պետական նավթային ընկերության հետ պայմանագիր է կնքել (2 մլրդ դոլար արժողությամբ) Պարսից ծոցի Սաութ Պարս ֆիլդ հանքավայրի շահագործման մասին:

Հարցի էությունը հետեւյալն է. Ֆրանսիան ներկայումս փաստորեն գրկված է «աշխարհի նոր վերաբակարող եւ չի ցանկանում հրապարակային բանավեճեր ունենալ Ֆրանսիայի հետ: Դա չի բխում իր շահերից եւ այս պարագայում «Վաշինգտոն փոստի» էջերից արտահայտված այն միտքը, որ «անկախ նախազգուշացումներից ԱՄՆ-ն այնուամենայնիվ, մտադիր չէ կիրառել խոստացված պատժամիջոցները «Տոտալի» նկատմամբ», տրամաբանական է: Այլ հարց է, թե ինչպե՞ս ճիշտ ընկալել «փորձեց բացատրել» իրավիճակը եւ բարի ընկերոջ խորհուրդ տալ: Սակայն Ռեմ Վյախիրեւի դիրքերի եւ պատասխանների ամրությունը դրդեցին անցնելու ուղղակի սպառնալիքների: Մասնավորապես, Ջեյմս Քոլինզը հարկ համարեց նշել, որ նույն[illegible]երից «Գազպրոմը» հնարավորություն չի ունենա դուրս հանել իր բաժնետոմսերը ամերիկյան շուկա:

Սակայն, ինչպես նշում է «Ֆինան-

Պարսից ծոցը ընդդեմ Կասպից ծովի

Աշխարհաքաղաքական գործընթացներ

կովկասի ենթաշրջանը հակասությունների էպիկենտրոն է, ապա տվյալ խնդիրը մեր երկրի համար չի կարող ներկայանալ երրորդական դիրքերից:

ԱՄՆ-ը, որն ինչպես հայտնի է, մենաշնորհել է համաշխարհային ահաբեկչության դեմ «մարդասիրական» պայքարը, վաղուց արդեն պատրաստել է «ահաբեկիչ-երկրների» սեւ ցուցակ, ուր Լիբիայից եւ Իրանից բացի տեղ են գտել նաեւ Կուբան, Իրաքը, Հյուսիսային Կորեան, Սուդանը եւ Սիրիան: Իրանի, Իրաքի եւ Լիբիայի նկատմամբ կիրառվում է բռնարգելք (էմբարգո): 1996-ին ընդունված «դ'Ամատոյի» օրենքը, փաստորեն, նշված բռնարգելքի վավերացումն է, եւ այս պարագայում իրավ հետաքրքրակերպությունների միջեւ: Գործարքի գինը կազմել է 248 միլիոն ԱՄՆ դոլար, ինչը ավելի քան 200 միլիոն դոլարով գերազանցում է «սահմանված ներդրումների» ծավալը: Այնուամենայնիվ, գործարքը, չգիտես ինչու, մնացել է անարձագանք եւ չի արթնացրել համապատասխան դժգոհություն ԱՄՆ-ի ղեկավարության շարքերում:

Միեւնույն ժամանակ զարմանալի է, որ դեռ ամիսներ առաջ, սենատոր դ'Ամատոյի օգնական Գրեգ Ռիկմանը (այս մասին գրվել է), մեղմ ասած, «խորհուրդ է տվել» Տոտալին չխառնվել իրանական գազով, հակառակ դեպքում խոստանալով որոշակի պատժամիջոցների կիրառում:

ժանման» գործընթացին մասնակցելուց եւ պատրաստ է համագործակցել Ռուսաստանի (երկրորդ կողմ) հետ: Ներկայումս «երկրորդ կողմը» կասպիական նավթի հետ կապված հայտնի քաղաքական արկածախնդրությունը բավականին հաջող կերպով փոխարինում է Պարսից ծոցի գազի գործոնով: Ունենալով Ռուսաստանի պես մարտավարական գործընկեր եւ օգտվելով Ֆրանսիայի «ներհամակարգային» դժգոհություններից, Իրանը, իրոք պատրաստ է տրամադրել իր տարածքը հակաամերիկյան ուղղվածության ցանկացած միջազգային ձեռնարկության, եւ սա քաղաքական հաշվարկ է:

Միեւնույն ժամանակ, ԱՄՆ-ը չի Բիլ Քլինթոնի այն միտքը, որ չի բացառվում «Եվրոպայի միջոցով կիրառել նոր ճնշում Թեհրանի նկատմամբ, մինչեւ որ վերջինս հրաժարվի ահաբեկչական քաղաքականությունից»:

Հասկանալի չէր, թե տվյալ դեպքում ի՞նչ է նշանակում «Եվրոպա» եւ ո՞ր երկիրն է աշխարհամասի նպատակահարմար ներկայացուցիչը: Հիմնական ենթադրությունները ընկնում էին Գերմանիայի եւ... Ռուսաստանի վրա:

Եվ ահա օրերս ՌԴ-ում ԱՄՆ-ի դեսպան Ջեյմս Քոլինզը, ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի կարգադրությամբ, հանդիպում է «Գազպրոմի» նախագահ Ռեմ Վյախիրեւի հետ: Դեսպանը սովիե իզվեստիա» շաբաթաթերթը, նման սպառնալիքները (նույնիսկ 1 մլրդ դոլար արժողությամբ բաժնետոմսերի նկատմամբ բռնարգելքը), առանձնապես չեն հուզում «Գազպրոմին»: Հակառակ դեպքում նա կարող է էլ ավելի մեծ թափով ներխուժել եվրոպական շուկա, ինչը բխում է նաեւ ՌԴ ռազմավարական շահերից:

Ներկայումս «աշխարհի նոր բաժանումը» մտնում է հաջորդ փուլ: Այսօր արդեն կասպիական նավթի գործոնը հավասարակշռվում է պարսկական գազի խաղաքարտով, եւ նման հավասարակշռությունը ստիպելու է «աշխարհի տերերին» փնտրել պայքարի նոր եղանակներ:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Կանանց դերն ու տեղը Իրանում

Կանանց տոնի առթիվ

Իրանում հեղափոխությունից հետո կանանց տոնը նշվում է Մոհամեդ մարգարեի միակ դուստր՝ Ֆաթիմայի ծննդյան օրը, լուսնային տարվա վեցերորդ ամսվա՝ ջամադի ալսանի քսանին, հետեւաբար արեգակնային տարվա օրացույցում կայուն տեղ չունի եւ խիստ փոփոխական է: Այդ օրը ընդգրկող շաբաթը նշվում է որպես կանանց մեծարման շաբաթ: Այս տարի ջամադի ալսանի 20-ը համընկավ հոկտեմբերի 21-ին, եւ հոկտեմբերի 18-23-ը կանանց մեծարման շաբաթ համարվեց:

Այս առիթով կանանց խնդրին անդրադարձան երկրի բարձրաստիճան ղեկավարները, Իրանի իսլամական հեղափոխության առաջնորդ այաթոլլա Ալի Խամենեին, նախագահ Մոհամեդ Խաթեմին, մշակույթի եւ իսլամական կողմնորոշման նախարար Աթաոլլա Մոհաջերանին, խորհրդարանի փոխնախագահ Հասան Ռուհանին եւ այլք: Հոկտեմբերի 20-ին շուրջ 100 հազար կանանց հավաքում ելույթ ունեցավ այաթոլլա Խամենեին: Նա խրախուսելով կանանց գործուն մասնակցությունը երկրի հասարակական-քաղաքական կյանքին, միաժամանակ հորդորեց հեռու մնալ կնոջ իրավունքների արեւմտյան մոդելից, քանզի այն ի վերջո հանգեցնելու է սանձարձակության: Իսլամական հեղափոխության առաջնորդը, դիմելով առավել ավանդապահներին, պահանջեց, որ վերջիններս չպատնեշեն իրենց դուստրերին դեպի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ տանող ճանապարհը, չհարկադրեն նրանց ամուսնանալ ոչ ցանկալի անձանց հետ: Միաժամանակ երկրի իշխանություններից պահանջեց թույլ չտալ, որ կանանց գործունեությունը դուրս գա իսլամական արժեքների շրջանակներից: Թեեւ, իսլամական հեղափոխության առաջնորդի տեսակետները տարբեր հարցերում հակված են պահպանողականների կողմը, սակայն, դատելով նրա ելույթում արտացոլված մտքերից, կարելի է ենթադրել, որ երկրի առաջին դեմքը ցանկացել է գոհացնել Իրանի իսլամական վարչակարգի շրջանակներում առկա երկու գլխավոր հոսանքներին՝ պահպանողականներին ու չափավորականներին, որոնց միջեւ այսօր սուր պայքար է ընթանում:

Պահպանողականների կարծիքով, կնոջ կարեւորագույն դերը ամուսնուն ու զավակներին խնամելն է, նրա իսկական տեղը՝ տունը: Մինչդեռ չափավորականները կողմնակից են կնոջ հասարակական ակտիվությանը՝ իսլամի արժեքների շրջանակներում: Իրանի մշակույթի եւ իսլամական կողմնորոշման նախարար Մոհաջերանին, որն այս հոսանքի հայտնի դեմքերից է, կանանց տոնի առնչությամբ նշել է, որ Աստված կանանց քաղաքական առաջնորդ-ղեկավար լինելը երբեք չի արգելել: Միաժամանակ ընդգծել է, որ կանանց առաջընթացի գլխավոր պատնեշը դոգմատիզմն է («Սալամ» օրաթերթ, 23 հոկտեմբեր):

Ընդհանրապես, իրանցի կանայք մահմեդական աշխարհի զարգացող երկրների համեմատությամբ, հասարակական-քաղաքական բնագավառներում ավելի մեծ ակտիվություն են ցուցաբերել: Եթե Իրանում կանայք ընտրելու եւ ընտրվելու իրավունք են ստացել 1962 թ.-ից, ապա շրջանի շատ երկրներում կանայք նման իրավունք են ձեռք բերել միայն վերջին տարիներին կամ տակավին զրկված են դրանից, ինչպես, օրինակ, Սաուդյան Արաբիայի կանայք: Այնուհանդերձ, մինչեւ հեղափոխությունը կանայք Իրանում, որպես քաղաքական ուժ, կշիռ չունեին: Հեղափոխությամբ, Իրանի կանայք կորցնելով որոշ իրավունքներ, միաժամանակ ձեռք բերեցին նորերը: Իսկ վերջին տարիներին աստիճանաբար նկատելի դարձավ եւ այսօր զգալի թափ է ստացել կանանց ակտիվությունը տարբեր ոլորտներում: Ի շահ կանանց ընդունվել են բազմաթիվ օրենքներ եւ հաստատվել որոշումներ: Այժմ Իրանում կանայք հնարավորություն ունեն զբաղեցնել ցանկացած պաշտոն բացառությամբ դատավորի եւ երկրի նախագահի: Ի դեպ, նախագահի պաշտոնի վերաբերյալ հարցը, կարելի է ասել, որ դեռեւս բաց է: 1996 թ.-ին Իրանում խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքում կանայք կազմեցին պատգամավորների ընդհանուր թվի 5 տոկոսը: Նման հաջողության արդյունք կարելի է համարել խորհրդարանում կանանց հարցերի հանձնաժողովի ստեղծումը, ինչին նրանք ձգտում էին տարիներ շարունակ: Բացի այդ, կանայք երկրի կառավարման տարբեր օղակներում զբաղեցնում են պատասխանատու, բարձր պաշտոններ, տնօրինում են մի քանի հեղինակավոր պարբերականներ: Նշենք նաեւ, որ շուրջ երկու շաբաթ առաջ Իրանի նախկին նախագահի դուստր, պատգամավոր Ֆայեզե Ռաֆսանջանիի գլխավորությամբ արտոնագրվել է «Զանան» («Կանայք») օրաթերթը:

Մինչ հեղափոխությունը կանանց ակտիվությունը հիմնականում սահմանափակվում էր քաղաքային բնակչության միջին խավով, որոնք այսօր էլ բարձր ակտիվություն են դրսեւորում դժգոհելով որոշ բնագավառներում կանանց համար առկա դժվարություններից ու սահմանափակումներից, ինչպես նաեւ իսլամական հագուստի նկատմամբ իշխանությունների երբեմն չափից ավելի խստապահանջությունից: Ետհեղափոխության շրջանում կանանց հիշյալ խավին ավելացան նաեւ պահպանողական եւ հասարակության ստորին խավի ներկայացուցիչները, որոնք մինչհեղափոխությունը դուրս էին մղված հասարակական գործունեության ոլորտից: Թերեւս, հենց այս հանգամանքով է պայմանավորված Իրանում կանանց դերի զգալի աճը երկրի հասարակական-քաղաքական կյանքում: Ահա թե ինչու 1997 թ.-ին նախագահական ընտրությունների բոլոր թեկնածուները հանդես էին գալիս որպես կանանց իրավունքների պաշտպաններ՝ ձգտելով շահել նրանց ձայները:

Կանանց շարժման այդօրինակ առաջընթացը զայրացնում է պահպանողականներին, քանզի, նրանց կարծիքով, կարող է հանգեցնել իսլամի ավանդական արժեքների թուլացմանը, սակայն նախագահ Խաթեմին հավատարիմ մնալով իր նախընտրական կարգախոսներին ու խոստումներին, լուրջ քայլեր է կատարում դրանք կյանքի կոչելու ուղղությամբ, ընդ որում՝ նրանցից մեկը փոխնախագահի պաշտոնում: Իրանի նախագահը կարեւորելով կանանց դերը հասարակական-քաղաքական բնագավառում, պահանջել է էլ ավելի գործուն մասնակցություն ունենալ հիշյալ ոլորտներում: Բացի այդ, նախագահը խրախուսելով կանանց մարզական ակտիվությունը, ավելացրել է այս ասպարեզի հատկացումները:

[illegible]

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ռուսաստան. Մարդասպանությունն ու դրամաշորթությունը հարգված մասնագիտությունների ցանկում

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ռուսաստանի պատանիների շրջանում դրամաշորթությամբ զբաղվող խմբերի անդամ դառնալ ցանկացողների թիվն, այժմ ավելի շատ է, քան զինվորականներ կամ տիեզերագնացներ դառնալ ցանկացողներինը, թիվը գրում է «Բալթիմոր սան» օրաթերթը: «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանը, վկայակոչելով այս թերթը, հաղորդում է, որ վերջերս հանրային կարծիքի ուսումնասիրության համառուսական կենտրոնը Մոսկվայի դպրոցների բարձր դասարաններում հարցում է կատարել, թե ո՞րն է ամենապատվաբեր մասնագիտությունը: Նախապատվությունը տրվել է հաշվապահին, ապա փաստաբանին ու բանկային աշխատողին, ընդ որում 36 հարգված մասնագիտությունների ցանկում մարդասպանությունն ու դրամաշորթությունը 18-րդ տեղն են կիսում: Ընդ որում մարդասպան դառնալ է ցանկացել հարցվածների 2 տոկոսը, իսկ համալսարանի պրոֆեսոր՝ 1 տոկոսը:

Միացյալ Նահանգներին սպառնում է անգրագիտության ուրվականը

Ըստ պետական տվյալների, ԱՄՆ-ի աշակերտների մեծամասնությունը չունի անհրաժեշտ կրթական մակարդակ, տիրապետում է միայն նախնական գիտելիքների: Կատարված ուսումնասիրության համաձայն, միջին հաշվով աշակերտների 60 տոկոսը տարրական գիտելիքներ ունի գիտական նյութերի վերաբերյալ, իսկ երկրորդական դպրոցի աշակերտներից միայն 21 տոկոսն է տիրապետում գիտական նյութերին: Աշակերտության միայն 3 տոկոսն է համապատասխանում պահանջվող չափանիշներին եւ հանձնում պետության սահմանած քննությունները:

«ԵՐԵՎԱՆ»

Թուրքիայում կանանց իրավունքները ոտնահարվում են

ԱՆԿԱՐԱ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Վերջին մի քանի տարում թուրքական կառավարության կողմից ֆինանսավորվող կանանց կենտրոնների մեծ մասը փակվել է, հաղորդում է «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանը, ավելացնելով, որ թուրք իրավապաշտպանները դա վերագրում են իսլամամետ կուսակցությունների ազդեցության աճին: Այդ օթեւանների փակումից բացի, պնդում են նրանք, իսլամամետ կուսակցությունները նաեւ իրենց ազդեցությունն են տարածում դեռեւս գործող մի քանի օթեւանների վրա, որտեղ իրենց ընտանիքներում ծեծի ենթարկված կանանց խորհուրդ են տալիս ընտանիքը չքայքայելու համար վերադառնալ իրենց հալածողների մոտ: Ըստ թուրքական օրենքի, տղամարդը ընտանիքի ղեկավարն է, իսկ կինը չի ընդունվում որպես ընտանիքի իրավահավասար անդամ: Վարչապետ Յըլմազի կառավարությունն ընդունում է, որ Թուրքիայի կանայք բազմաթիվ խնդիրներ ունեն: Ինչպես նշում է ռադիոկայանը, որպես իր քաղաքական ուղեգծի մաս կառավարությունը հայտարարել է, որ կքաջալերի կանանց այնպիսի խմբերի ստեղծումը, որոնք աշխատանք կտանեն ի նպաստ սեռերի հավասարության: Կանանց կարգավիճակը բարելավելու նպատակով կառավարությունը նաեւ խոստացել է փոփոխություններ կատարել իրավական ու վարչական օրենսգրքում: Ոմանք այն կարծիքին են, որ իսլամական կուսակցությունների գնալով աճող ազդեցությունը կանանց ստիպել է համախմբվել հանուն իրենց իրավունքների պաշտպանության: Կանանց իրավունքների պաշտպանները հուսով են, որ նոյեմբերի վերջին իրենց կհաջողվի նոր օրինագիծ ընդունել տալ խորհրդարանին, որը կստիպի ոստիկաններին պաշտպանել ամուսինների կողմից ծեծի ենթարկվող կանանց:

ԱԶԳ

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Խմբերգային երաժշտությունը «Աշնանային սերենադ» միջազգային փառատոնում

Կամերային երաժշտության միջազգային երկրորդ փառատոնը, ի տարբերություն առաջինի, ներկայացրեց ժանրերի լայն համայնապատկեր. «Աշնանային սերենադի» համերգներից երեքը նվիրված էին խմբերգային երաժշտությանը։

Հայաստանի խմբերգային (իսկ ավելի լայն առումով երգային) մշակույթի զարգացումը վերջին 15 տարում հասել է այնպիսի չափերի, որ մենք իրավամբ կարող ենք կոչվել «երգող հանրապետություն»։ Նախկինում այդպես էին կոչվում մերձբալթյան հանրապետությունները, հատկապես Էստոնիան, որը հայտնի է տարբեր խմբերգային փառատոններով։ Ներկայումս ամբողջ Հայաստանում էլ շատ են երգում. նույնիսկ Երեւանի կոնսերվատորիան, որն ամեն տարի վոկալի ֆակուլտետ է ընդունում 50-ից ավելի դիմորդների, կարող է կիսվել [illegible] գողների։ Սա ի միջի այլոց։

Գլխավորն այն է, որ հոկտեմբերյան փառատոնի ծրագրում ընդգրկված կոլեկտիվները արտացոլում էին կատարողական ուղղությունների բազմազանությունը։ Արդեն հայտնի դարձած կամերային երգչախմբերը օրգանապես միահյուսվում են Հայաստանի խմբերգային արվեստի ընդհանուր պատկերին՝ լրացնելով մեծ երգչախմբերի, այդ թվում Ակադեմիական կապելլայի գործունեությունը։

1986 թ. հիմնված «Նարեկ» արական երգչախումբը ներկայումս ստացել է Հայաստանի ֆիլհարմոնիայի համույթի կարգավիճակ։ Հիմնադրման օրվանից «Նարեկի» ղեկավար, երգիչ ու խմբավար Մկրտիչ Մկրտչյանը ձգտում է պահպանել երգացանկի որոշակի ուղղվածությունը։ Երգչախումբը կատարում է առավելապես հայկական հոգեւոր երաժշտություն՝ սկսած Մ. Մաշտոցից, Գ. Նարեկացուց, Ա. Շիրակացուց ընդհուպ Մ. Եկմալյան եւ Կոմիտաս։ Երգացանկի ուղղվածությունը պայմանավորված է երգչախմբի անդամների նախասիրությամբ։ Տարբեր մասնագիտությունների տեր այս մարդկանց ինքնաբուխ կատարումը ներգործություն է ունենում ունկնդրի վրա։ Դա զգացվում էր Եկմալյանի «Պատարագի» հատվածների եւ Կոմիտասի երգերի կատարման ընթացքում։ Սակայն այդ ուղղվածության սահմաններից դուրս գալը հարուցում է նկատելի ոճային բարդություններ։ Անհնար է պրոֆեսիոնալիզմ ձեռք բերել միայն ինքնաբուխ կատարմամբ։ Ձայնի տիրապետումն իրականություն է դառնում միայն հատուկ հմտությունների շնորհիվ, որոնք կատարելագործվում են ամենօրյա աշխատանքով։ Կարծում ենք, որ երգացանկում գերմանական երաժշտության, ասենք Շուբերտի երգերի ներառումը պետք է արվի էլ ավելի մեծ պատասխանատվությամբ։

Գործունեության հինգ տարիների ընթացքում «Հովեր» կամերային երգչախումբը Սոնա Հովհաննիսյանի ղեկավարությամբ, անդադար փորձարարություն է անում։ 25 երգչից բաղկացած կոլեկտիվը, որտեղ պրոֆեսիոնալ երաժիշտների կողքին երգում են սիրողներ, արտիստական զարգացած ճաշակով երգչախմբի համբավ է նվաճել։ Իրոք, Հովհաննիսյանը մեծ աշխատանք է կատարել երգային արտաբերման եւ տեմբրային երանգավորման հարստացման բնագավառում։ Իր համերգի ժամանակ «Հովերը» ուզում էր ցուցադրել հնարավորին չափ շատ, եւ դա փչացրեց ընդհանուր տպավորությունը, քանզի ելույթի ծրագիրը դարձավ «կարկատանային» ու խայտաբղետ։ Թվարկենք հեղինակներին. Կոմիտաս (պարերգեր), Ն. Շնորհալի, Մ. Այրիվանեցի, Ջ. Պ. դա Պալեստրինա, Հ. Պըրսել, Բ. Բրիտտեն, Զ. Կոդայի եւ, այս բոլոր համառոտ խմբերգային համարներից հետո Ա. Հոնեգերի «Մեռյալների պարը» կանտատի մեծ մասը։ Երաժշտության նմանօրինակ ցուցադրումը տեղին է խմբերգային մրցույթում եւ ոչ թե փառատոնի ժամանակ։

Հասկանալի է, որ երիտասարդ ու տաղանդավոր կոլեկտիվն ուզում էր ցուցադրել գեղարվեստական ոչ միայն վոկալ, այլեւ արտիստիկ հնարավորությունների ծավալը։ Շատ ստեղծագործություններ ուղեկցվում էին երգիչների բեմական շարժումներով, պլաստիկ համադրությունների եւ երգեցողական ստերեոֆոնիայի կառուցմամբ։ Խմբերգային երաժշտության բեմական հարմարեցումը լայն տարածում չունի Հայաստանի խմբերգային արվեստում, թեեւ հին ու նոր երաժշտության մի շարք ստեղծագործությունների ծիսական բովանդակությունը ենթադրում է հենց երգիչների բեմական շարժում։ Սակայն ամեն ինչում հարկավոր է ունենալ չափի զգացում։ Եվ, պատշաճը հատուցելով Հոնեգերի կանտատի կատարողների վարպետությանը, ավելացնենք, որ բեմի վրա չափից ավելի գործողության առկայությունը հաճախ ակնհայտորեն խանգարում էր երաժշտության ընկալմանը։

Գործունեության այլ բեւեռում է գտնվում «Կոմիտաս» կամերային երգչախումբը։ Կոնսերվատորիայի օպերային ստուդիայի նվագախմբի հետ մեկտեղ նրա ելույթների փառատոնային ծրագիրը ներառում էր խմբերգային երբեք գլուխգործոց։ Հնչել են Վ. Ա. Մոցարտի «Թագադրման մեսսան» (դիրիժոր Լյուկ Բաղդասարյան (Շվեյցարիա), մեներգիչներ Իրինա Զաքյան, Լիլիթ Գրիգորյան, Սուրեն Զուրաբյան, Մուրադ Ամիրխանյան), Ֆ. Շուբերտի Սոլ մաժոր մեսսան եւ Յ. Հայդնի ռե մինոր Nelsonmesse-ն (դիրիժոր Հովհաննես Միրզոյան, մեներգիչներ Իրինա Զաքյան, Արծվիկ Դեմուրչյան, Աննա Շիրոյան, Սարգիս Թոռոսյան, Մկրտիչ Մկրտչյան)։

Ակադեմիական դասական գործերի կատարումը պատիվ է բերում յուրաքանչյուր կոլեկտիվի։ «Փոքր» մեսսաները նախկինում Երեւանում հնչում էին միայն հյուրախաղերի եկած երգչախմբերի շնորհիվ։ Իսկ ներկայումս դիրիժոր Հ. Միրզոյանի եւ խմբավար Գ. Կուզիկյանի արվեստագիտական քաղաքականության շնորհիվ մեզ մոտ պարբերաբար կատարվում են գերմանացի, իտալացի եւ ռուս կոմպոզիտորների խմբերգային գոհարներ։ Կոլեկտիվն այժմ ունի ձայնային մեծ հնարավորություններ։ Երգչախմբի հնչողությունը հատկապես տպավորիչ է արագ տեմպերի դեպքում, երբ տեղի է ունենում երգչախմբային զանգվածի շերտերի փոխարկում, օրինակ Մոցարտի եւ Հայդնի մեսսաներում, որոնք ստեղծում են բազմաթիվ վիճակներ ահարկուից մինչեւ հրճվալին։

Պակաս չափով հաջողվում էին քնարական եւ թախծոտ մասերը։ Դրանց մեկնաբանությունը «փրկում էին» մեներգիչները։ Առաջին հերթին, իհարկե, արժե նշել Ի. Զաքյանի սոպրանոն Շուբերտի Մեսսայում, որի երգեցողությունն անասելի հոգեկան թրթիռ էր առաջացնում եւ երկար մնում հիշողության մեջ։ Իրենց դերերգերը վստահ էին կատարում փորձառու երգիչներ Ս. Թոռոսյանը, Մ. Մկրտչյանը, Լ. Գրիգորյանը։ Նրանց պրոֆեսիոնալիզմը դրսեւորվեց խմբային կատարումներում։ Երիտասարդ երգիչներ Ա. Դեմուրչյանի, Ա. Շիրոյանի եւ Մ. Ամիրխանյանի կատարումը ոճական որոշ դժգոհություններ հարուցեց։ Ցանկալի է, որ նրանք վոկալը ենթարկեն կերպարի գեղարվեստական արտահայտչականությանը, ընդ որում՝ կանտատի ավանդական ժանրի շրջանակներում։ Այսպես, ուշադրության առնելով Հայդնի Մեսսայի կատարման ընթացքում Դեմուրչյանի ողջ ծանրաբեռնվածությունը, խորհուրդ կտայինք հիշել կամերային եւ ոչ թե օպերային երգեցողության ոճի մասին։

Իհարկե, արվեստագետի կատարելագործման մեջ շատ բան կախված է հետագա քրտնաջան աշխատանքից։ Եթե փառատոնի դասերն իզուր չեն անցել (իսկ դա այդպես է), ապա սկսված աշխատանքի ռիթմը հազիվ թե նահանջի։

ՄԱԳԴԱԼԵՆԱ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ
Երեւանի կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր

ԵՐԵՎԱՆ

Սպասենք մինչեւ հինգշաբթի
Իսկ մաեստրոն շարունակում է լռել

ՀՖՆ չորս երաժիշտների աշխատանքի վերականգնման եւ հարկադիր պարապուրդի ընթացքում կրած նյութական վնասի (յուրաքանչյուրին՝ 5000-ական դրամ չվճարված աշխատավարձեր եւ 700-800 ամերիկյան դոլար հովանավորչական գումարներ) փոխհատուցման վերաբերյալ Սպանդարյան շրջանի ժողովրդական դատարանում ընթացող դատավարությունը շարունակվում է նախորդ դատական նիստի տրամաբանությամբ։ Լոռիս Ճգնավորյանն ըստ էության հաշտություն է առաջարկում երաժիշտներին՝ նվագախմբի փաստաբան Գեւորգ Ներսիսյանի միջոցով հայցվորներին հրավիրելով Երեւանի սիմֆոնիկ նվագախումբ (ԵՍՆ), ուր, ֆիլհարմոնիկի օրինակով, բացի պետական աշխատավարձերից վճարվում են նաեւ հովանավորչական գումարներ։ Սակայն երաժիշտներն անդրդվելի են՝ Երեւանի սիմֆոնիկը, նրանց կարծիքով, «տուգանային գոտի» է, ուր աշխատում են թոշակառուներ, որոնք արդեն չեն կարողանում նվագել եւ երեխաներ, որոնք դեռ չեն կարողանում նվագել, եւ կատարում են «կարտոշկաներ», որոնք «ձգելն անպատվաբեր է պրոֆեսիոնալ երաժիշտների համար» (Նուչիկ Պետրոսյան)։ Երաժիշտների վճռական կեցվածքը պայմանավորված է նաեւ այն մտավախությամբ, թե «վաղը-մյուս օրը» ԵՍՆ-ի լուծարման դեպքում իրենք դարձյալ կմնան գործազուրկի վիճակում, եւ նույնիսկ մաեստրոյի միջնորդավորված խոստումը (անհրաժեշտության դեպքում կարգավորել վարձատրության խնդիրը) չհամոզեց երաժիշտներին։ Վերջիններս պահանջեցին ներկայացնել հովանավորչական գումարների մեխանիզմը՝ կանոնադրության այն կետը, ուր ամրագրված է այդ գումարները միանձնյա տնօրինելու Լոռիս Ճգնավորյանի իրավունքը։ Նման կետ, ինչպես պարզվեց, գոյություն չունի, եւ վերոհիշյալ «մեխանիզմն» այդպես էլ անհայտ մնաց։

Արծարծվեց նաեւ նվագախմբի Դետրոյթյան հյուրախաղերի ընթացքում երաժիշտներին նվիրատվության կարգով բաժանված 100-դոլարանոց ծրարների միջադեպը (երաժիշտները պնդում են, որ ՀՖՆ ղեկավարությունը նվիրատվությունն «օրապահիկի տեղ է անցկացրել», հակառակ կողմը հավաստիացնում է, որ երաժիշտներն սխալվել են՝ օրապահիկն ընդունելով որպես նվիրատվություն)։

Դատարանը լսեց պատասխանող կողմի վկա, ֆիլհարմոնիկի ֆլեյտահարների կոնցերտմայստեր, տեսուչ Եվգենի Նոնինյանին, որը բացառեց երաժիշտների անտեղյակությունն ունկնդրության ժամկետի եւ ծրագրերի վերաբերյալ. «Պարզապես չեն ուզել մասնակցել, որովհետեւ չեն վստահել մեզ։ Դա էլ իրենց իրավունքն է»։ (Երաժիշտներն ընդվզեցին. «Ճգնավորյանն ասել է՝ եթե Օյստրախի պես էլ նվագեք, մեկ է՝ չեք աշխատելու։ Ինչպե՞ս վստահեինք, երբ ունկնդրությունը հատկապես մեզ համար էր կազմակերպված»։) Պրն Նոնինյանը յուրատեսակ հիմնավորում գտավ իր ասածին. «Ո՞նց է, վեզիրը իմացել ես, Արտյուշա, ունկնդրությունը չես իմացել» (ըստ Մուրադյանի, մաեստրոն հատկապես այդպես է դիմում կոնցերտմայստերին)։ Նվագախմբի տեսուչը «մերկացրեց» նաեւ հայցվոր Հարություն Կիրակոսյանին, որի տիկինը ֆիլհարմոնիկի երաժիշտ է. «Կինդ իմացել ու մասնակցել է, դու ո՞նց կարող էիր չիմանալ»։ Պատասխանելով «ապստամբ» երաժիշտների հարցերին, պրն Նոնինյանը խոստովանեց, որ վերջիններս լավ (Մուրադյանի պարագայում՝ նույնիսկ տաղանդավոր, Կիրակոսյանի դեպքում՝ եզակի) երաժիշտներ են եւ ունկնդրությունից խուսափելու որեւէ պատճառ չունեին, թեեւ չբացառեց, որ «լավ երաժիշտը կարող է նաեւ վատ նվագել»։ «Թող գային, նվագեին։ Հանձնաժողովի վրա որեւէ ճնշում չի եղել», ասաց նա։

Լսվեցին նաեւ ՀՖՆ տնօրեն Գեւորգ Ավետիսյանի ցուցմունքները։ Վերջինս հավաստիացրեց, որ հովանավորչական գումարները տրվում են միայն պայմանագիր ստորագրած երաժիշտներին եւ, ըստ այդմ, անհիմն համարեց այդ գումարները փոխհատուցելու երաժիշտների ակնկալիքը։ Այդ առնչությամբ Նուչիկ Պետրոսյանի ռեպլիկը («Ինչպե՞ս է, որ Գրիգոր Ղազարյանը եւ Արտյուշա Մուրադյանը պայմանագիր չունենալով, ստանում էին այդ գումարները») մնաց անպատասխան։

Երեկվա դատական նիստը, որ, ինչպես ակնկալվում էր, վերջինն էր լինելու, կարճատեւ էր. պատասխանող կողմի ներկայացուցիչ, փաստաբան Գեւորգ Ներսիսյանը երկօրյա դադար խնդրեց՝ հովանավորչական գումարների բաշխման կարգի եւ Դետրոյթյան նվիրատվության վերաբերյալ հավելյալ տեղեկություններ ներկայացնելու համար, ինչը կիսով չափ բավարարվեց դատավորի կողմից. տիկին Դանիելյանը, լիովին համարելով մեկօրյա ընդմիջումը, դատը հետաձգեց մինչեւ հինգշաբթի։

Իսկ մաեստրոն «պարտիզանի համառությամբ» շարունակում է լռել՝ հրաժարվելով պատասխանել բոլոր, այդ թվում լրագրողների հարցերին։

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Մանկավարժների ատեստավորումը՝ երկու փուլով

Ինչպես տեղեկացանք կրթության եւ գիտության նախարարության լրատվական ծառայությունից, մանկավարժների ատեստավորումը, որ վերսկսվել է օգոստոս ամսից, շարունակվում է «ՀՀ պետական հանրակրթական հաստատությունների մանկավարժական կադրերի ատեստավորման» նոր կանոնադրության համաձայն՝ երկու փուլով։ Առաջին փուլում, որն անցկացվում է մարզերում եւ նպատակ ունի ի հայտ բերել մանկավարժների աշխատանքի արդյունավետությունը եւ մասնագիտական որակը, տարածքային հանձնաժողովները ստուգում եւ ճշտում են ատեստավորվողների համապատասխանությունն իրենց ակնկալած տարակարգերին (ստեղծագործող մանկավարժ, հմուտ մանկավարժ եւ մանկավարժ)։ Երկրորդ փուլն անցկացնում է նախարարությունում ստեղծված ատեստավորման կենտրոնական հանձնաժողովը՝ կրթության եւ գիտության փոխնախարար Լեւոն Գալստյանի ղեկավարությամբ, որն էլ տալիս է ատեստավորվողների մասնագիտական գիտելիքների վերջնական գնահատականը։

Ատեստավորման առաջին փուլը կավարտվի դեկտեմբերին, մինչ այդ նախարարությունը մշակում է երկրորդ փուլի հարցաշարերը եւ գնահատման չափանիշները։ Լ. Պ.

Հանդիպում պոլսահայ գրողների հետ

Հոկտեմբերի 28-ին Չարենցի անվան գրականության եւ արվեստի թանգարանում տեղի ունեցավ հանդիպում պոլսահայ գրողների հետ։ Թանգարանի տնօրեն Հենրիկ Բախչինյանը ողջունեց հյուրերին՝ բանաստեղծներ Զահրատին եւ Իգնա Սարըասլանին եւ արձակագիր, «Նոր Մարմարա» օրաթերթի խմբագիր Ռոբեր Հատտեճյանին։ Բախչինյանը ներկայացրեց հյուրերի գրական վաստակը, արժեւորեց նրանց տեղը հայ գրականության անդաստանում։ Ռոբեր Հատտեճյանն իր ելույթում ներկայացրեց պոլսահայ արդի իրականությունը՝ համայնքի ներքին կյանքը, գրական միջավայրը, Թուրքիայի պայմաններում հայ գրողի ունեցած կարեւոր դերն ու նշանակությունը։ Զահրատը խոսեց պոլսահայ գրական նոր սերնդի, ապագայում հայալեզու գրականությունը շարունակելու հնարավորության մասին։ Ի պատասխան այն հարցին, թե որքա՞ն է կաշկանդված Թուրքիայում հայ գրողի գրիչը, Իգնա Սարըասլանն ընթերցեց իր «Մենք հավերժության ծառը եղանք» բանաստեղծությունը, որտեղ արտահայտված է «խոցեր-կոծեր-բոցեր» տեսած հայության վերածնունդը։

Ցերեկույթի վերջում երգիչներ Տիրան եւ Ծովինար Լոռմազյանները կատարեցին պոլսահայ երգահան Սիրվարդ Կարամանուկի երգերից՝ գրված Զահրատի եւ Զարեհ Խրախունու քերթվածների հիման վրա։ Բ. Ա.

ԱԶԳ

Մարզական

4-ՐԴ ԹՈՒՐԸ

Մեծ անակնկալների օր

Գագիկ Հովհաննիսյանը հաղորդում է Լյուցեռնից

Աշխարհի շախմատի առաջնության երրորդ տուրը իր հետ զարմանալի անակնկալներ բերեց: Հինգ մրցախաղերից առնվազն չորսը անսպասելի, որոշ դեպքերում սենսացիոն արդյունքներով ավարտվեցին:

Ամենամեծ անակնկալը մատուցեցին Վրաստանի շախմատիստուհիները, որոնք պարտության մատնեցին Խորվաթիայի գրոսմայստերական թիմին: Գեղեցիկ սեռի չորս ներկայացուցիչներից եւ ոչ մեկը չզիջեց մրցակիցներին: Ջիբուրդանիձեն, Իոսելիանին, Գուրիելին հաշտություններ կնքեցին, իսկ Արախամիան հաղթեց Պալացին, եւ գրանցվեց 2,5:1,5 հաշիվը: Սա վրացուհիների երկրորդ հաղթանակն է մրցաշարում, եւ հետաքրքիր է, որ ոչ մի թիմ ավելի մեծ թվով հաջողություններ չի տոնել:

Ցավալի անակնկալ էր մեզ սպասում Հայաստան-Ղազախստան մրցախաղում: Վահանյանը, հանդիպելով Իրժանովի հետ, ակնհայտ վրիպում թույլ տվեց, կորցրեց զինվոր, որից հետո դրությունը փրկել հնարավոր չէր: Թիմի նորեկ Խաչիյանը, որն, իհարկե, հուզվում էր, նույնպես վատ դրություն ստացավ գրոսմայստեր Թեմիրբաեւի դեմ, բայց նավակային վերջնախաղում, երկու զինվոր պակաս ունենալով, հմտորեն պաշտպանվեց եւ փրկեց կես միավոր: Հակոբյանը նրբորեն իրացրեց առավելությունը գրոսմայստեր Կոցուրի դեմ եւ հավասարեցրեց հաշիվը: Նպաստավոր էր թվում նաեւ Լպուտյանի դիրքը, բայց հաղթանակի հասնելու ուղիներ չգտնվեցին, եւ նա ոչ-ոքի համաձայնվեց Ղազզալեեւի հետ: Այսպիսով մեր շախմատիստները 2:2 հաշվով ավարտեցին այս մրցախաղը, որտեղ մենք, իհարկե, հաղթելու հույսեր ունեինք: Բարեբախտաբար, մյուս ֆավորիտները եւս զարմանալիորեն չկարողացան առավելության հասնել իրենց զգալիորեն զիջող մրցակիցների հանդեպ: Ռուսաստանը Շվեյցարիայի եւ Ուկրաինան Կուբայի հետ հանդիպելով կարողացան միայն 2:2 հաշվով ավարտել մրցախաղերը:

Միակ արդյունքը, որը կարելի է մեծ անակնկալների թվին չդասել, ԱՄՆ-Անգլիա հանդիպման հաշիվն է (2,5:1,5 հօգուտ ամերիկացիների): Ճիշտ է, այնտեղ եւս, եթե դատենք անհատական գործակիցներով, անգլիացիների հնարավորությունները պետք է շատ ավելի նպաստավոր գնահատվեին, բայց չմոռանանք, որ ԱՄՆ-ը աշխարհի չեմպիոնն է, եւ, դատելով ըստ ամենայնի, դեմ չէ կրկնել չորսամյա վաղեմության նվաճումը:

Այս տուրը ապացույցն էր այն բանի, որ առաջնությունում թիմերի հնարավորություններն ավելի հավասար են, քան կարելի էր ենթադրել, եւ մինչեւ վերջին պահը հավանական է սուր պայքար մրցանակային տեղերի համար:

Ահա, թե ինչ տեսք ունի աղյուսակը երեք տուրից հետո.

	Մ	Հ
1. Ռուսաստան	7,5	4
2. ԱՄՆ	7	5
3. Անգլիա	7	4
4. Ուկրաինա	7	3
5. Հայաստան	6,5	4
6. Ղազախստան	6	3
7. Վրաստան	5,5	4
8. Շվեյցարիա	5	1
9. Խորվաթիա	4,5	1
10. Կուբա	4	1

Մ-ընդհանուր միավորները

Հ-հանդիպումների արդյունքները

Ուշադրություն դարձրեք առաջին սյունակին. սկսած առաջին տեղից մինչեւ վերջինը թիմերին միմյանցից բաժանում է ոչ ավելի, քան 0,5 միավոր:

Չորրորդ տուրում Հայաստանի հավաքականը հանդիպում է Ուկրաինայի թիմի հետ: Մեր շախմատիստներից պատրաստվում են խաղալ Հակոբյանը, Լպուտյանը, Մինասյանը, Անաստասյանը:

Ահա եւ մյուս զույգերը. Անգլիա-Ռուսաստան, ԱՄՆ-Վրաստան, Խորվաթիա-Կուբա, Ղազախստան-Շվեյցարիա:

ՖՈՐՄՈՒԼԱ-1

Ժակ Վիլնյովը նվաճում է աշխարհի չեմպիոնի կոչումը

Իսպանիայի Խերես մրցարշավարանում անցկացվեց «Ֆորմուլա-1» դասի աշխարհի առաջնության վերջին 17-րդ փուլը: Ավարտվեց մի քանի ամիս տեւած մարաթոնը, որի ընթացքում աշխարհի հանրահայտ ֆիրմաներ ներկայացնող 12 թիմերի 24 արշավորդներ լարված, հաճախ էլ դաժան պայքար էին մղում հաղթանակի համար:

Համարյա ամբողջ մրցաշրջանի ընթացքում առաջատարը կանադացի Ժակ Վիլնյովն էր («Ուիլյամս»): Նրանից մի քանի միավորով էր ետ մնում աշխարհի կրկնակի չեմպիոն, գերմանացի Միխայել Շումախերը («Ֆեռարի»): Այս երկու ավտոարշավորդները առաջնության մյուս մասնակիցներից զգալիորեն առաջ էին անցել միավորներով:

Պատվո պատվանդանին են (ձախից) Դեւիդ Կուլթհարդը, աշխարհի նորընծա չեմպիոն Ժակ Վիլնյովը եւ Միկա Հակկինենը

Չեմպիոնի կոչման համար պայքարը չափազանց սրվեց 16-րդ փուլից հետո: Սուզուկայում անցկացված «Ճապոնիայի մեծ մրցանակում» Վիլնյովն ընդամենը հինգերորդ տեղը գրավեց (կանադացու բախտը Ճապոնիայում չի բերում. անցյալ տարի այստեղ անցկացված մրցումներում պոկվեց նրա մեքենայի ետին անիվը): Իսկ Շումախերը, կարեւոր հաղթանակ տանելով Սուզուկայում, կանադացուց ետ էր մնում մեկ միավորով: Սակայն սրանով չավարտվեցին Վիլնյովի «ճապոնական տառապանքները»: Բանն այն է, որ դրա նախորդ օրը, որակավորման վազքերում պատահած վթարից հետո մրցավարները կանգնելու ազդանշան տվեցին մրցուղիներում գտնվող մարզիկներին, սակայն նրանցից վեցը, որոնց թվում էին նաեւ Վիլնյովն ու Շումախերը, չնկատեցին (կամ չնկատելու տվեցին) մրցավարների հրահանգը: Սակայն եթե գերմանացին պայմանական որակազրկվեց, ապա կանադացին, որը մինչ այդ արդեն ուներ նման որակազրկում, հանվեց մրցումներից: Հետեւեցին բողոքարկումները, քննարկումները: Իսկ ավտոսպորտի միջազգային ֆեդերացիան (ՖԻԱ) Վիլնյովին պատժեց երկու միավոր հանելով նրա միավորների գումարից:

Այսպիսով, իսպանական փուլից առաջ կանադացին ետ էր մնում Շումախերից մեկ միավորով: Գերմանացի արշավորդը շատ մոտ էր աշխարհի եռակի չեմպիոնի կոչմանը, հատկապես որ իր աջակցությունն էր նրան խոստանում թիմակից Էդդի Իրվայնը: Իռլանդացին հայտարարում էր, որ ամեն ջանք կգործադրի խանգարելու Վիլնյովին:

Եվ ահա Խերեսի մրցուղին: Հանգուցալուծումը վրա հասավ 48-րդ շրջանում, երբ իրար բախվեցին գլխավոր հավակնորդների մեքենաները: Սակայն եթե դրանից հետո Շումախերի «Ֆեռարին» հայտնվեց «խաղից դուրս» վիճակում, ապա Վիլնյովի «Ուիլյամսը», թեկուզեւ վնասվածքներով, կարողացավ հասնել վերջնագիծ: Իսպանիայի փուլում առաջին տեղը գրավեց Միկա Հակկինենը, իսկ երկրորդը՝ Դեւիդ Կուլթհարդն էր: Ժակ Վիլնյովը վերջին փուլում գրավեց երրորդ տեղը եւ առաջին անգամ նվաճեց աշխարհի չեմպիոնի կոչումը:

Մրցումներից հետո Վիլնյովը մեղադրեց Շումախերին դիտավորություն տեսնելով 48-րդ շրջանում պատահած վթարում: Շումախերը, իր հերթին, մեքենաների բախվելը ցավալի պատահար համարեց: Ինչեւէ, «Ֆորմուլա-1» դասում աշխարհը նոր չեմպիոն ունեցավ:

ԼՈՒՐԵՐ

Ա. Մուրադյանը՝ Հայաստանի չեմպիոն

Հայաստանի նարդու ազգային ֆեդերացիայի ակումբում անցկացվեց «երկար» խաղաձեւի Հայաստանի առաջնությունը: 32 մասնակիցները օլիմպիական մրցակարգով պայքարեցին չեմպիոնի կոչման համար: Եզրափակիչում հանդիպեցին Արմեն Մուրադյանը եւ Համբարձում Աբոյանը: Հաղթելով 7-2 հաշվով՝ հանրապետության չեմպիոնի կոչումը նվաճեց մայրաքաղաքի տրիկոտաժի «Տոստ» ֆիրմայի աշխատակից Ա. Մուրադյանը: Երրորդ տեղի համար խաղում Կոլյա Մուսոյանը 5-0 հաշվով պարտության մատնեց հանրապետության գավաթակիր Կարեն Գյոզալյանին: Այժմ ՀՆԱՖ-ի ակումբում (Բագրատունյաց 41) կանցկացվեն «բակգամոն» («կարճ») խաղաձեւի մրցումներ. ՀՀ գավաթի խաղարկություն՝ նոյեմբերի 1-2-ին, ՀՀ առաջնություն՝ նոյեմբերի 7-10-ին:

Ուժեղագույնները խորհրդային դպրոցի ներկայացուցիչներն են

Բեռլինում ավարտվեց գեղարվեստական մարմնամարզության աշխարհի 21-րդ առաջնությունը, որին մասնակցեցին 50 երկրների 174 մարզուհիներ: Ինչպես եւ սպասվում էր, ե՛ւ թիմային, ե՛ւ անհատական մրցումներում պայքարն ընթացավ նախկին խորհրդային երեք հանրապետությունների մարմնամարզուհիների միջեւ:

Թիմային առաջնությունում չեմպիոնուհիների կոչումը նվաճեցին Ռուսաստանի հավաքականի անդամներ Յանա Բատիրշինան, Նատալյա Լիպկովսկայան եւ Ամինա Զարիպովան՝ կրկնելով նախորդ առաջնության իրենց հաջողությունը: Երկրորդ տեղը գրավեցին Բելառուսի, երրորդը՝ Ուկրաինայի մարմնամարզուհիները: Այո, ուկրաինուհիները միայն երրորդն են: Բանն այն է, որ նրանց առաջատարներից մեկը՝ աշխարհի եւ Ատլանտայի օլիմպիադայի բացարձակ չեմպիոնուհի Եկատերինա Սերեբրյանսկայան իր երկրի ֆեդերացիայի ղեկավարության հետ տարաձայնությունների պատճառով հրաժարվեց մասնակցել բեռլինյան առաջնությանը: Անհատական մրցումներում բազմամարտի չեմպիոնուհի դարձավ մեկ այլ ուկրաինուհի՝ մրցաշրջանի առաջատար Ելենա Վիտրիչենկոն: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրավեցին Ռուսաստանի ներկայացուցիչներ Յանա Բատիրշինան եւ Նատալյա Լիպկովսկայան:

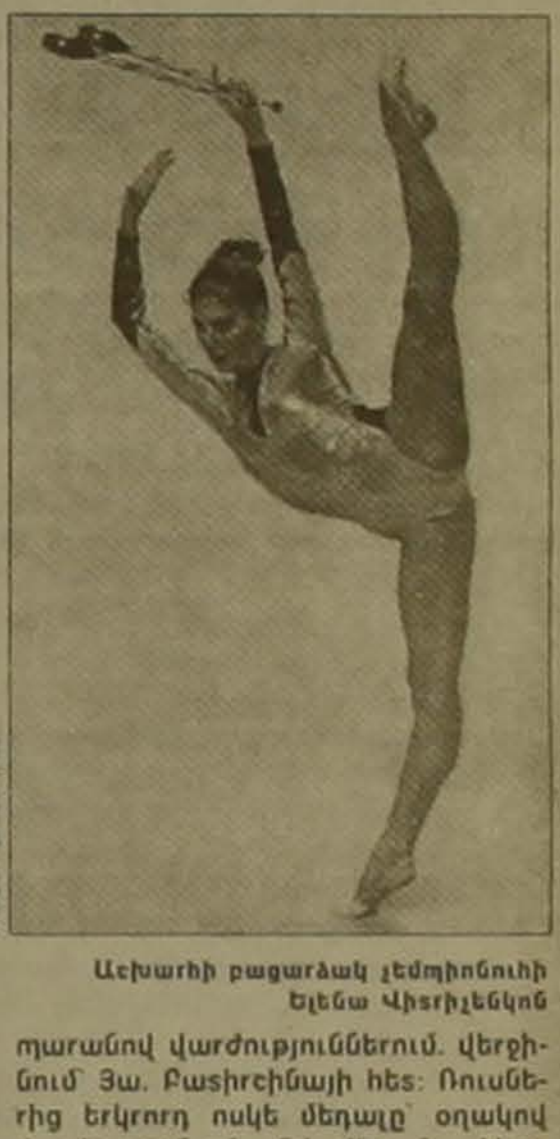

Աշխարհի բացարձակ չեմպիոնուհի Ելենա Վիտրիչենկոն

Ե. Վիտրիչենկոն չափազանց հաջող հանդես եկավ նաեւ առանձին մրցաձեւերում: Նա ոսկե մեդալներ նվաճեց ժապավենով, գուրզերով եւ ցատկապարանով վարժություններում. վերջինում՝ Յա. Բատիրշինայի հետ: Ռուսներից երկրորդ ոսկե մեդալը՝ օղակով վարժությունում, նվաճեց Ն. Լիպկովսկայան: Վերջինիս բաժին հասավ եւս մեկ պարգեւ. «Ունեռման» ֆիրման Նատալյային հանձնեց ամենանրբագեղ մարմնամարզուհու համար սահմանված մրցանակը:

Առաջին շրջանն ավարտվեց

Բասկետբոլի՝ Եվրալիգայի մրցումների նախնական փուլի խմբային խաղերի առաջին շրջանն ավարտվեց: Չորս խմբերում հանդես եկող 24 թիմերից յուրաքանչյուրն անցկացրել է հինգ խաղ:

Առաջին խմբում բացարձակ առաջատարը Եվրալիգայի նախորդ մրցումների հաղթող Պիրեյի «Օլիմպիակոսն» է: Հույներն իրենց օգտին են ավարտել բոլոր հինգ խաղերը: Այս թիմում առանձնանում են լեգիոներները՝ ամերիկացի Հոուկինսը եւ լիտվացի Կարնիշովասը: Ի դեպ, վերջին խաղում Արթուրասն իր թիմին բերեց 29 միավոր: Այս խմբում առաջատարների մեջ մնալու համար մեծ ջանքեր է թափում ֆինանսական ճգնաժամում հայտնված Մոսկվայի ԲԿՄԱ-ն: Միանգամայն անսպասելի է Մադրիդի «Ռեալի» անհաջող ելույթը: Հանրահայտ «Թագավորական ակումբը» միայն վերջին տուրում կարողացավ տանել առաջին հաղթանակը:

Եվ երկրորդ, եւ երրորդ խմբերում բարձր տեղերի համար պայքարը հիմնականում կընթանա աղյուսակների առաջին երեք հորիզոնականներում գտնվող թիմերի միջեւ: Երկրորդ խմբում մրցակիցներին շատ է զիջում «Վասկո դա Գաման» (Պորտո), որը տանուլ է տվել իր բոլոր հանդիպումները:

Չորրորդ խմբում մինչ այդ չորս անընդմեջ հաղթանակ տարած «Տիմսիստեմը» (Բոլոնյա) կրեց առաջին պարտությունը: Լյուբլյանայի «Օլիմպիան» վերելքով անցկացրեց ողջ հանդիպումը եւ վստահ հաղթանակ տարավ առաջատարի նկատմամբ: «Տիմսիստեմի» կազմում կրկին հաջող խաղաց նախկին NBA-ական Դոմինիկ Ուիլկինսը (21 միավոր), սակայն թիմակիցները այս անգամ նեցուկ չեղան վետերանին: Այս խմբում այժմ երեք թիմեր ընդամենը մեկ միավորով են ետ մնում առաջատարից:

Իհարկե, դեռ շատ բան կփոխվի մրցաշարային աղյուսակում: Առջեւում երկրորդ շրջանն է:

Առաջին խումբ

ԲԿՄԱ (Ռուսաստան)- Էֆես-Պիլզեն (Թուրքիա)՝ 77-73
Մակկաբի (Իսրայել)- Օլիմպիակոս (Հունաստան)՝ 73-87
Սեկլ (Ֆրանսիա)- Ռեալ (Իսպանիա)՝ 71-85

	Խ	Հ	Պ	Գ	Մ
Օլիմպիակոս	5	5	0	390-348	10
Էֆես	5	3	2	374-344	8
ԲԿՄԱ	5	3	2	378-373	8
Մակկաբի	5	2	3	374-383	7
Ռեալ	5	1	4	387-402	6
Սեկլ	5	1	4	322-375	6

Երկրորդ խումբ

ՊՏՏ (Թուրքիա)- ՊԱՕԿ (Հունաստան)՝ 73-66
Վասկո դա Գամա (Պորտուգալիա)- Էստուդիանտես (Իսպանիա)՝ 69-92
Կրոատիա (Խորվաթիա)- Բենետտոն (Իտալիա)՝ 72-77

	Խ	Հ	Պ	Գ	Մ
Բենետտոն	5	4	1	359-328	9
Էստուդիանտես	5	3	2	391-367	8
ՊԱՕԿ	5	3	2	367-356	8
Կրոատիա	5	2	3	374-365	7
ՊՏՏ	5	2	3	351-358	7
Վասկո	5	0	5	347-415	5

Երրորդ խումբ

Կինդեր (Իտալիա)- Ուլկեր սպոր (Թուրքիա)՝ 94-64
Պարտիզան (Հարավսլավիա)- Էլան Բեռնե (Ֆրանսիա)՝ 86-72
Հապոէլ (Իսրայել)- Բարսելոն (Իսպանիա)՝ 81-88

	Խ	Հ	Պ	Գ	Մ
Կինդեր	5	4	1	408-354	9
Պարտիզան	5	3	2	403-381	8
Բարսելոն	5	3	2	405-397	8
Էլան	5	2	3	382-385	7
Ուլկեր	5	2	3	358-398	7
Հապոէլ	5	1	4	353-394	6

Չորրորդ խումբ

Օլիմպիա (Սլովենիա)- Տիմսիստեմ (Իտալիա)՝ 89-68
ԱԵԿ (Հունաստան)- Ալբա (Գերմանիա)՝ 79-80
Ցիբոնա (Խորվաթիա)- ՊՍԺ-Ռասինգ (Ֆրանսիա)՝ 61-73

	Խ	Հ	Պ	Գ	Մ
Տիմսիստեմ	5	4	1	403-393	9
Օլիմպիա	5	3	2	382-352	8
ԱԵԿ	5	3	2	347-328	8
Ալբա	5	3	2	378-381	8
Ցիբոնա	5	1	4	354-374	6
ՊՍԺ	5	1	4	339-359	6

ԱԶԳ **Օրվա հետքով**

ԱՊՀ

Հոկտեմբերի 23-ը կործանման սկի՞զբ

Ի՞նչ է ԱՊՀ-ն այսօր. գործո՞ն է արդյո՞ք միջազգային քաղաքականության մեջ, թե՞ ընդամենը արհեստական բնույթի տարածքային «ամբողջություն»: Հասկության առումով նա ունի սոսկ անցյալ, բնութագրվելով անորոշ ներկայով եւ կասկածելի ապագայով: Ի սկզբանե զարգացման տարբերակները քիչ չէին՝ եվրահամագործակցության մոդելով, ՆԱՏՕ-ի, ԵԱՀԿ-ի եւ այլն: Սակայն իրականությունն այն է, որ համագործակցությունը զարգացավ միայն մեկ ուղղությամբ՝ ռազմավարական: Պատահական չէ, որ հենց այս հարթության վրա ծագեցին առաջին տարաձայնությունները՝ մասնատելով ողջ տարածքը դաշնակիցների եւ հակառակորդների միջեւ:

Այս առումով ադրբեջանական մամուլը գրում էր. «Համագործակցությունը միշտ չէ, որ հետեւել է կամավորության սկզբունքներին: Ամենապարզորոշ ապացույցը Ադրբեջանի պարագան է: Ոչ մի կողմի համար գաղտնիք չէ, որ Ադրբեջանը պարտադրված է անդամակցել Համագործակցությանը: Այս առումով մեր միակ սպասելիքը Լեռնային Ղարաբաղի հարցի լուծումն էր: Սակայն, լինելով Համագործակցության վերջին անդամներից, մենք այդպես էլ չկարողացանք համահունչ եղանակով ընդգրկվել Համագործակցության աշխատանքի մեջ: Պատճառներից կարելի է նշել ա) Համագործակցության մակարդակով ընդունված որոշումների իրականացման գործնականում ցածր արդյունավետությունը, բ) անդամ երկրների մեծամասնության շահերի եւ Ռուսաստանի հետաքրքրությունների միջեւ առկա հակասությունները, գ) Համագործակցության անդամ առանձին երկրների միջեւ եղած հակասությունները...» («Մոնիտոր», 1997, N 5):

Իրոք, ռազմավարական հողի վրա ծագած տարաձայնությունները բավական կարճ ժամկետում միմյանցից անջատեցին շատ երկրների, դրանով իսկ խիստ կասկածի տակ առնելով Համագործակցության ապագայի նպատակահարմարությունը: Ուստի եւ, որպես եղած հակասությունների քիչ թե շատ օրինաչափ շարունակություն, այնքան էլ անհեթեթ չի թվում սլավոնական երկու երկրների կնքած պայմանագիրը (խոսքը «Ռուսաստան-Բելառուս» միության մասին է):

Սրանով է բացատրվում ԱՊՀ Քիշնեւի գագաթաժողովին ներկա 12 պատվիրակությունների հանդիպման ոչ պաշտոնական բնույթը: Ավելորդ էր:

Հիմնականում տնտեսական բնույթի քննարկվելիք ավելի քան երկու տասնյակ հարցերը, այնուամենայնիվ, չկարողացան քողարկել «ռազմավարական բախումը», եւ սպասվածի պես յուրաքանչյուր խոսքի տողատակում ի հայտ էր գալիս միջազգային կյանքում ընտրելիք կամ ընտրված նախապատվությունների հիմնահարցը:

Էդուարդ Շեւարդնաձեի տպավորություններից. «Մեր դիրքորոշումը հստակ է ոչ միայն աբխազական հակամարտության կարգավորման ձգձգվածության պատճառով: Խորհրդային սպառազինության բաժանման ժամանակ մեզ ոչինչ չհասավ, նույնիսկ չորս ոչ պիտանի կատեր»: Այնուհետեւ Վրաստանի նախագահը Ռուսաստանին մեղադրեց իր հանրապետության համար ապակայունացնող գործոնների եւ գլխավորապես Վրաստանի անվտանգության [illegible] նախկին ղեկավար Իգոր Գեորգաձեին հովանավորելու համար: «Ինչո՞ւ են ՌԴ-ին անհրաժեշտ նման մարդիկ, զայրանում էր Էդուարդ Շեւարդնաձեն, որպեսզի տապալի մեր ներկայիս իշխանությունները»:

Հեյդար Ալիեւի տպավորություններից. «Երբ մի երկրի ղեկավար այսքան երկար ժամանակ նախագահում է, դա բացասաբար է ազդում Համագործակցության զարգացման վրա»:

Վերլուծաբանների կարծիքով, Հեյդար Ալիեւի նման խոսքը մի քանի պատճառ ունի: Նախ Ադրբեջանի նախագահը դրանով իր դժգոհությունն է հայտնել ռուս-հայկական համաձայնագրի վերաբերյալ եւ ապա ընդգծել իր անբավարարվածությունը «հայաստանյան կողմին փոխանցված ռուսաստանյան սպառազինության» հարցով զբաղվող եռակողմ հանձնաժողովի գործունեությունից:

Նշենք, որ շատերի կարծիքով, հոկտեմբերի 23-ից հավանաբար արդեն սկսվել է ԱՊՀ-ի կործանումը: Այս մասին հատկապես շատ էին խոսում վրացական պատվիրակության ներկայացուցիչները:

Ա. Պ.

«Ռոլս-Ռոյս» ընկերությունն առաջարկված է վաճառքի

ԼՈՆԴՈՆ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Ռոլս-Ռոյս» ընկերությունը՝ անգլիական ամենահայտնի նույնանուն ինքնաշարժեր արտադրողը վաճառքի է առաջարկված նրա տիրոջ՝ «Վիքերզ» կոնցեռնի կողմից: Նրա նախագահ Քոլին Չանդլերի խոսքերով, ընկերությունը լրացուցիչ կապիտալ ներդրումների կարիք ունի, որոնք կոնցեռնը չի կարող ապահովել: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, մի շարք ֆիրմաներ, այդ թվում «Ֆորդը» եւ BMV-ն, արդեն հաստատել են «Ռոլս-Ռոյսի» գնմանը մասնակցելու մտադրությունը:

Լատվիան «թաղվել» է ձյան տակ

ՌԻԳԱ, 28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Լատվիան պատվել է ձյան հաստ շերտով: Սակայն միայն նրա առատությամբ չի իրավիճակը հազվադեպ: Ծառերը դեռեւս չեն հասցրել տերեւաթափ լինել եւ ձյան ծանրության ներքո տապալվում են նույնիսկ դարավոր կաղնիները: Տապալվող ծառերը կտրատել են էլեկտրահաղորդման գծերը:

Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, շատ շրջաններ եւ քաղաքների տներում էլեկտրականություն չկա: Հոսանքազրկվել է Սալասպիլսի ատոմային ռեակտորը: Հազարավոր ռիգացիներ մնացել են առանց ջրի: Ընդհատվել է պոմպակայանների էլեկտրասնուցումը:

ՀԱՐԳԵԼԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂ

Շարունակվում է կապի նախարարության «Կոնտակտ» պետական ձեռնարկության կողմից հանրապետությունում, Ռուսաստանի Դաշնությունում եւ Համագործակցության մյուս երկրներում տպագրվող թերթերի, տեխնիկական, մասնագիտական, հասարակական-քաղաքական, գեղարվեստական ամսագրերի 1998 թվականի առաջին կիսամյակի, ինչպես նաեւ շարունակվում է 1997 թ. երկրորդ կիսամյակի բաժանորդագրությունը:

Բաժանորդագրությունը կատարվում է հանրապետության քաղաքների ու շրջանների բոլոր փոստային բաժանմունքներում:

Երեւան քաղաքում ձեռնարկությունների ու կազմակերպությունների համար, փոխանցման կամ կանխիկ վճարման ձեւով, բաժանորդագրությունը կատարվում է թիվ 2 փոստային բաժանմունքում (հասցեն. Մարյան փող. 22, բարձրահարկ շենքի առաջին հարկում): Այդ նույն բաժանմունքում ուսումնական հաստատությունների, գրադարանների, բժշկական հիմնարկների, ինչպես նաեւ անհատ քաղաքացիների համար ռուսական պարբերականների անվանացուցակում զետեղված բաժանորդագրական գինը սահմանվում է զեղչով, իսկ թոշակառու քաղաքացիների համար ռուսական կատալոգներով բաժանորդագրային գինը առավել ցածր է:

Մենք բաժանորդագրում ենք նաեւ Ռուսաստանի Դաշնության «Կնիգա-սերվիս» հայտնի ընկերության անվանացուցակով տպագրվող գեղարվեստական, հասարակական-քաղաքական, մասնագիտական գրքեր:

Բաժանորդագրվողները թերթերը եւ ամսագրերը կարող են ստանալ տանը, աշխատանքի վայրում կամ իրենց ցանկությամբ այլ հասցեով:

Երաշխավորում ենք բարձրակարգ սպասարկում:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք զանգահարել 53-80-06, 53-38-02, 71-66 հեռախոսահամարներով:

Շտապեք բաժանորդագրվել:

«ԿՈՆՏԱԿՏ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Այսօր՝ հոկտեմբերի 29-ին, ժամը 14-ին, գրողների միության մեծ դահլիճում տեղի կունենա հանդիպում գրողներ ԶԱՀՐԱՏԻ, ՌՈՊԵՐ ՀԱՏՏԵՃԵԱՆԻ եւ ԺԱԳՆԱ ՍԱՐԸԱՍԼԱՆԻ (Ստամբուլ) հետ:

Հոկտեմբերի 30-ին, ժամը 16-ին գրողների միության մեծ դահլիճում տեղի կունենա հանդիպում գրող ԱՆԴՐԵՅ ԲԻՏՈՎԻ հետ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ. մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն՝ Ջրաշաս 68 (ԳԱ հետեւի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

Անգլերեն՝ բուժաշխատողների համար

Հայաստանի ամերիկյան համալսարան
Հատուկ դասընթացների բաժին

Այս դասընթացը նախատեսված է բժիշկների, վիրաբույժների, բուժքույրերի եւ այլ գործակալությունների աշխատակիցների համար, ովքեր առնչվում են բժշկական հարցերի հետ:

Բանավոր (բժշկական հարցերի քննարկումներ) եւ կարդալու (բառապաշար եւ հասկանալու կարողություններ) հմտությունները կտրվեն անգլերենի միջին մակարդակով (մեր ընդհանուր անգլերենի երրորդ կամ չորրորդ մակարդակին համապատասխան): Քերականությունը կուսումնասիրվի բացատրելու համար այն մասնավոր դեպքերը, որոնք կհանդիպեն դասաժամերին: Դասընթացի ծրագրում թարգմանությունը նախատեսված չէ:

Ակնկալվում է, որ մասնակիցները տանը կհատկացնեն բավարար ժամանակ տնային աշխատանքները կանոնավոր ձեւով կատարելու համար:

Դասընթացը կընդգրկի

- հիվանդության պատմությունը, մարդու անատոմիան,
- հիվանդի քննումը, ախտանիշները եւ բուժմիջոցները,
- ախտորոշումների պատրաստումը, հիվանդությունները եւ տկարությունը,
- մասնագետը, նրա կազմակերպությունը եւ ժամանակակից խնդիրները Հայաստանում, ԱՄՆ-ում եւ Բրիտանիայում:

Բանավոր հաղորդակցություն

Այս դասընթացը նախատեսված է նրանց համար, ովքեր ունեն անգլերենի միջին մակարդակի գիտելիքներ: Դասաժամի հիմնական մասը կկազմեն առօրյա բանավոր խոսակցությունները եւ խմբակային քննարկումները: Կկազմակերպվեն մեկնաբանություններ, վիճաբանություններ, բանախոսություններ, դերակատարումներ եւ սոցիալական խոսակցություններ կարդացած համառոտ տեքստերի (թերթերի հոդվածներ) եւ տեսաֆիլմերի շուրջ, որոնք կարող են ի հայտ բերել տարբեր սոցիալական հարցեր, երբեմն վիճահարույց եւ որոնք հետաքրքիր կլինեն չափահասներին: Կքննարկվեն նաեւ էթիկայի նուրբ կանոնները:

Դասընթացի ծրագրում քերականություն եւ թարգմանություն նախատեսված չէ: Դրանք կկիրառվեն միայն ծայրահեղ դեպքերում:

Դասընթացը կվարի Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի հատուկ դասընթացների բաժնի դեկան Աթգեն Արմենյանը:

- Դասընթացների տեւողությունը նոյեմբերի 4-ից դեկտեմբերի 23-ը երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերին, ժամը 17:00-20:15-ը:
- Յուրաքանչյուր դասընթացի վարձը 75 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ:
- Դասընթացների գրանցումը եւ վճարումը տեղի կունենա ՀԱՀ-ի 19ա սենյակում:
- Յուրաքանչյուր դասընթացին կընդգրկվեն առաջին 15 դիմորդները:
- Հոկտեմբերի 27-ին, ժամը 13:00-ին, ՀԱՀ-ի փոքր դահլիճում կանցկացվի անգլերեն լեզվի ստուգում, որը դիմորդներին կօգնի դասընթացի ճիշտ ընտրություն կատարել:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 27-16-58:

United Nations Development Programme
Sustainable human development

Program Title: Integrated Support to Sustainable Human Development
Program No: ARM/97/001/A/01

The UNDP Integrated Support to Sustainable Human Development Program is seeking a professional to fill the position of Training Assistant. The responsibilities of the Training Assistant will include:

- Assist in the development to Program curricula on Management and Leadership
- Translate all documents and program curricula-Armenian, English, Russian
- Interpret in the classroom
- Assist the trainer to develop the training skills of the regional trainers-intraining
- Act as office assistant

The successful candidate will possess the following skills and qualifications:

- Graduate coursework in management and leadership
- Extensive experience in interpretation and translation
- Some experience in either teaching or training
- Excellent communication skills
- Excellent knowledge of Armenian, English and Russian languages
- Excellent computer skills.

The interested candidates should complete P11 form (available from guards at the UN-building, 14 Karl Liebknekt St.) or submit a resume and a photo. The deadline for applications is November 6, 1997. Only selected candidates will be invited to an oral interview

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան
(Դավիթաշեն, II թաղամաս, 3-րդ շենք, բն. 4):

Զանգահարել 72-89-83

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բն., Արշակունյաց պող. 16ա, 4/3, քարե շենք, երկկողմանի պատշգամբ, 72/39 քմ
Հեռ. 56-50-46, 42-39-45

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Առաջին Ապահովագրական» ընկերությունը վաճառում է «Գունավոր մետաղներից բարձր ճնշման իրերի արտադրության» տեխնոլոգիական գիծը:

*Հասցե. Երեւան, Չարենցի 1, IV հարկ
Հեռ. 57 51 18, 52 57 74*

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրքերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www/arminco.com/spyur):

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչութեան տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69149. Պատուէր 693. Տպաքանակը 3000. Ստորագրուած է տպագրութեան 27. 10. 1997. Գինը 100 դրամ